

De heer Jo De heer Jo VANDEURZEN
Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
Ellipsgebouw
Koning Albert II-laan 35 bus 90
1030 BRUSSEL

KABINET-ANWIJZER	
VLAAMSE MINISTER VAN WELZIJN	
INPOST-20180604-26226	
07 JUN 2018	
Medew.	BVDH
UIT	

contactpersoon
Gunter Naets
gnaets@serv.be

ons kenmerk
SARWGG_BR_20180605_voorontwerp decreet woonzorg

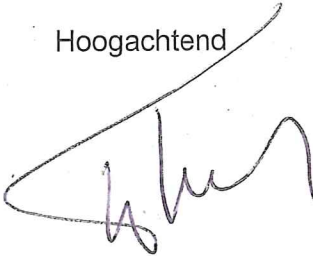
Brussel
5 juni 2018

Advies over het voorontwerp van decreet betreffende de woonzorg

Mijnheer de minister

U vindt hierbij het advies van de SAR WGG over het voorontwerp van decreet betreffende de woonzorg.

Hoogachtend

Gunter Naets
secretaris

Jan De Maeseneer
voorzitter

SARWGG
Strategische Adviesraad
WELZIJN • GEZONDHEID • GEZIN

Advies

over het voorontwerp van decreet betreffende de
woonzorg

Brussel, 31 mei 2018

Adviesvraag: het voorontwerp van decreet betreffende de woonzorg
Adviesvrager: Vlaams Minister van welzijn, volksgezondheid en gezin, de heer Jo Vandeurzen
Ontvangst adviesvraag: 26 april 2018
Adviestermijn: 30 dagen

Goedkeuring raad: 31 mei 2018, in consensus

Contactpersoon: Barbara Krekels - bkrekels@serv.be

Inhoud

Advies over het voorontwerp van decreet betreffende de woonzorg	4
1. Algemene appreciatie	5
2. Bespreking per artikel.....	10

Advies over het voorontwerp van decreet betreffende de woonzorg

Situering

De SAR WGG ontving op 26 april 2018 een adviesvraag over het voorontwerp van decreet betreffende de woonzorg. De Vlaamse regering hechtte haar principiële goedkeuring aan dit voorontwerp van decreet op 20 april 2018. Mevrouw B. Van den Heuvel, raadgever van minister Vandeurzen, lichtte het voorontwerp van decreet toe voor de SAR WGG.

Met het Woonzorgdecreet van 2009 werden de thuiszorg en de ouderenzorg samengebracht in één overkoepelend begrip 'woonzorg'. De fundamenten van het Woonzorgdecreet blijven vandaag overeind. Toch is het decreet na bijna 10 jaar aan een actualisering toe. De bevoegdheidsoverdrachten die gepaard gaan met de zesde staatshervorming, de demografische evoluties, de veranderende samenleving, de accentlegging op de vermaatschappelijking van de zorg en de inclusiegedachte en een voortschrijdend inzicht gevoed door wetenschap, ervaringen en praktijk, zetten aan tot een bijsturing in het denken en handelen van onze Vlaamse woonzorgvoorzieningen. Dit actualiseringstraject ging van start in 2015 en ging gepaard met een intens proces in nauwe samenspraak met de sector.

Het voorontwerp van decreet betreffende de woonzorg dat vandaag voorligt blijft in essentie een voorzieningendecreet, gericht op de organisatie van een kwaliteitsvol woonzorgaanbod en dit voor een grote diversiteit van personen ongeacht de leeftijd, tenzij specifiek bepaald. De actualisering van het Woonzorgdecreet vormt een noodzakelijke tussenstap in een langetermijndoelstelling, namelijk de totstandkoming van een sectoroverschrijdend en ontschot "decreet langdurige zorg en ondersteuning". Om deze langetermijndoelstelling te realiseren zijn tussenstappen nodig. De actualisering van het Woonzorgdecreet is daar één van, en spoort samen met de realisatie van de Vlaamse Sociale Bescherming, de hervorming van de eerste lijn, een nieuw decreet geestelijke gezondheid en een nieuw decreet lokaal sociaal beleid. (MvT)

De raad vergaderde over deze adviesvraag op 26 april, op 3, 8 en 31 mei 2018. Het advies van de SAR WGG werd in consensus aangenomen op 31 mei 2018.

1. Algemene appreciatie

De SAR WGG ziet in dit voorontwerp van decreet nog niet de grote stap vooruit die de samenleving nodig heeft op het vlak van langdurige zorg en ondersteuning. Daarvoor weerspiegelt het nog onvoldoende onze toekomstvisie. De raad aanvaardt echter wel dat dit voorontwerp van decreet een aantal zaken actualiseert en bij elkaar brengt als een ‘tussenstap’ naar een echt “ontschot én vraag- en behoeftegericht decreet over lange termijn zorg en ondersteuning”.

De Vlaamse Regering heeft duidelijk gezocht naar een evenwicht tussen ambitie en realisme waarmee de sectoren de volgende jaren aan de slag kunnen. Gelet op de 6de staatshervorming begrijpt de raad dat dit momenteel de meest realistische optie is. De overdracht van de residentiële ouderenzorg en van de financiering ervan tijdens de huidige legislatuur is immers op zich al een huzarenstukje. De raad apprecieert de inspanningen die de Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin hiervoor doet. Ook de Vlaamse Sociale Bescherming is een omvangrijk project. De raad heeft er bovendien zelf altijd voor gepleit om eerst de continuïteit te verzekeren.

In zijn advies over de conceptnota residentiële ouderenzorg (25 januari 2018) heeft de raad ook al gevraagd om, vooraleer de omslag te maken naar een systeem van persoonsvolgende financiering, eerst alles goed op punt te zetten. De raad herhaalt daarbij zijn vraag om *100% RVT dekking in de woonzorgcentra te realiseren tegen het einde van 2023. Pas wanneer alle zwaar zorgbehoevenden een RVT-statuuut hebben, kan de eventuele overstap naar een systeem van persoonsvolgende financiering gemaakt worden.*

Ondanks dit nodige realisme, is het toch enigszins teleurstellend dat de ambitie vandaag nog niet verder reikt. De woonzorg schreeuwt immers om evolutie naar meer kleinschaligheid, naar meer maatwerk, naar meer persoonsgerichte benaderingen van zorg en ondersteuning en dus naar meer aandacht voor de kwaliteit van het leven.

De raad is positief over de aanloop naar dit voorontwerp van decreet. Via verschillende conceptnota's is – in overleg met vele stakeholders – onderzocht hoe de nieuwe maatschappelijke tendensen en visies op zorg en ondersteuning kunnen geïntegreerd worden in de woonzorg.

Het is goed dat dit voorontwerp van decreet een aantal zaken bij elkaar brengt en vernieuwt, zoals autonomie en levenskwaliteit, de plaats van de mantelzorg, proactief handelen en aanklappende zorg, de buurtgerichte zorg, de mogelijkheid om kleinschalig te werken, de link die wordt gelegd met het geïntegreerd breed onthaal (GBO), met het lokaal sociaal beleid en met de eerstelijnszones, de aandacht voor financiële en bestuurlijke weerbaarheid en transparantie, de actualisering van de opdrachten van de diensten maatschappelijk werk, het schrappen van de regionale dienstencentra en het verschuiven van hun opdrachten, en zo meer.

Toch blijft het moeilijk om over een kaderdecreet een oordeel te vormen. Het is immers pas bij de uitvoeringsbesluiten dat de principes en intenties van dit decreet vertaald zullen worden naar concreet beleid. Daarom zal de raad in dit advies een aantal zaken benadrukken die een goede vertaling in uitvoeringsbesluiten vereisen.

Doelstellingen

Als doel (artikel 3) van het voorontwerp van decreet wordt vermeld dat woonzorgvoorzieningen en verenigingen de autonomie en levenskwaliteit van de gebruiker waarborgen. Hier ontbreken voor de raad toch heel wat elementen. De raad meent dat de uitgangspunten van Maatschappelijk Verantwoorde Zorg, met name kwaliteit, performantie, rechtvaardigheid, relevantie en toegankelijkheid expliciet in de generieke doelstelling van het decreet geformuleerd moeten zijn. We vinden ze wel deels terug in de werkingsprincipes maar fundamentele principes worden best in de doelstellingen verankerd.

Gebrek aan instrumenten in het decreet

De raad merkt op dat dit voorontwerp van decreet zich vooral richt op de organisatie van de woonzorg, op de principes en de structuren. Het is de 'input' die hier geregeld wordt. De raad meent dat er te weinig wordt ingegaan op de 'output'. De vraag hoe je dit alles zal realiseren en zal opvolgen, mag niet alleen in de uitvoeringsbesluiten geregeld worden. Enkele duidelijke aanzetten (of kapstokken) hiertoe moeten door het decreet zelf gevat worden.

Het voorontwerp van decreet bevat m.a.w. een aantal zeer waardevolle werkingsprincipes waarmee de maatschappelijke evoluties terecht worden ingebed in de woonzorg, maar de raad vindt de vertaling van deze werkingsprincipes in instrumenten (vb. op vlak van kwaliteit, toegankelijkheid en personeel,...) te weinig in dit decreet terug. Hoe moeten de doelstellingen en werkingsprincipes concreet gerealiseerd en opgevolgd worden?

- ▀ Hoe zullen we bijvoorbeeld de doelstelling 'kwaliteit van leven' opvolgen? Met welke indicatoren?
- ▀ Met welke instrumenten zullen we kwaliteit garanderen en transparant maken voor de burger? Op welke manier zal kwaliteit gemeten en zichtbaar worden? Via indicatoren, accreditering, of gebruikersbevragingen? De raad verwijst graag opnieuw naar zijn advies over 'kwaliteitsborging en toezicht door de derden' (9 oktober 2014) waar een uitgebalanceerd model voor kwaliteitsborging wordt beschreven.

De raad merkt ook op dat het klachtrecht ontbreekt in de bepalingen van dit voorontwerp van decreet. *Een goede klachtenbehandeling kan nochtans een belangrijk onderdeel zijn van kwaliteitsbewaking en –verbetering in de zorg¹.*

- ▀ Hoe zal de toegankelijkheid en de betaalbaarheid van de woonzorg verzekerd worden? Een werkingsprincipe gaat in op de beschikbaarheid voor de doelgroep, maar concrete instrumenten om dit te realiseren vinden we verderop in het decreet niet terug.
- ▀ Hoe zullen we de realisatie van het 'nieuwe professionalisme' opvolgen? In de werkingsprincipes vinden we *de opbouw van een vertrouwensvolle zorgrelatie met de*

¹ Vlaams Patiëntenplatform, april 2016. [Naar een toegankelijk klachtrecht ingebed in een kwaliteitsbeleid.](#)

gebruiker waarborgen (art. 4. §1 15°), het voeren van een beleid rond ethisch verantwoorde zorg (art.4 §2 5°), alsook het voeren van een beleid rond vorming, training en intervisie om de deskundigheid van het personeel en het management te bevorderen (art. 4 §2 10°). Deze werkingsprincipes verwijzen naar het nieuwe professionalisme zoals de SAR WGG dat in zijn visie over 'nieuw professionalisme in zorg en ondersteuning als opgave voor de toekomst' (december 2015) heeft beschreven.

De raad mist echter ook hier een duidelijke aanzet om daadwerkelijk te evolueren naar dit 'nieuwe professionalisme'. Het wordt immers niet duidelijk met welke mensen en middelen hieraan zal gewerkt worden.

In de Memorie van Toelichting wordt verwezen naar Innovatieve Arbeidsorganisatie en naar ondersteunende technologie voor het *faciliteren van een efficiëntere inzet van het zorgpersoneel (MvT, p. 52)*. Dit kan zeker en vast bijdragen aan de efficiëntie van de zorg en ondersteuning, maar daarnaast moet er absoluut ook verder geïnvesteerd worden in zorg en ondersteuning in een snel vergrijzend Vlaanderen.

Investeren moet gebeuren door de inzet van bijkomende middelen, maar ook door in te zetten op het vlak van opleiding en vorming van personeel. Het aantrekken en vormen van personeel voor de sectoren in welzijn en gezondheid beschouwt de raad bovendien als een horizontale bevoegdheid. Voldoende en goed geschoold personeel zullen we maar vinden als zowel de beleidsdomeinen welzijn, volksgezondheid en gezin, als onderwijs én werk en sociale economie hierop gezamenlijk inzetten.

Daarnaast moet er ook met het federale niveau samengewerkt worden om de modernisering van de wet betreffende de uitoefening van de gezondheidszorgberoepen (KB nr. 78) tot een goed einde te brengen. De sterk verouderde structuur van deze wet verhindert het om een goed competentiegericht personeelsbeleid te voeren op het niveau van organisaties en voorzieningen in de Vlaamse woonzorg. De raad vraagt tegelijk op Vlaams niveau een verbreding van beroepen en functies in de woonzorg toe te laten mits er ook financiering wordt voorzien.

De raad verwacht dat in het decreet instrumenten aangereikt worden om de doelstellingen en werkingsprincipes te vertalen naar de concrete werking op het terrein.

Afstemming

In de Memorie van Toelichting op pagina 4 en 5 wordt terecht gewezen op het belang van afstemming met andere beleidsontwikkelingen en de nieuwe decreten op komst én op het belang van afstemming met het federale beleidsniveau.

De raad is bezorgd over de goede afstemming met die andere grote trajecten zoals de Vlaamse sociale bescherming (VSB), de hervorming van de eerstelijnszorg, het decreet op de geestelijke gezondheid, het lokaal sociaal beleid, De Vlaamse Regering houdt momenteel heel veel ballen tegelijk in de lucht. Er zal dus bij het uitschrijven en uitrollen van deze trajecten zeer sterk over moeten gewaakt worden dat alles op zijn plaats valt, in elkaar haakt en dat er geen hiaten/gaten vallen, noch tegenstrijdigheden ontstaan. De raad denkt bijvoorbeeld aan de mogelijkheid tot 'omzetting' die in dit voorontwerp van decreet voorzien wordt. Deze zal afhangen van de eerstelijnszones en de regionale zorgzones en de inschatting van de zorgnoden die op die niveaus gemaakt worden. Het is

dus belangrijk dat er spoed wordt gezet achter de vorming en goede werking van de eerstelijnszones en van de regionale zorgzones en dat er een volledige dekking over het Vlaamse grondgebied wordt gerealiseerd.

Ook de afstemming met het federale niveau is van groot belang. Zoals gezegd, niet in het minst wanneer het gaat over de modernisering van de wet op uitoefening van de gezondheidszorgberoepen (KB nr. 78).

Inzet van mensen en middelen

Investeren in welzijn en gezondheid én in goede langdurige zorg en ondersteuning is een essentieel gegeven binnen een warm en welvarend Vlaanderen. De SAR WGG ziet dit dan ook als de verantwoordelijkheid en opdracht van de ganse Vlaamse Regering. Ook de volgende Vlaamse Regering zal op dit vlak belangrijke keuzes moeten maken.

In het advies over de conceptnota residentiële ouderenzorg vestigde de raad al de aandacht op het feit dat er de laatste jaren te weinig is geïnvesteerd in de ouderenzorg om de evolutie van de vergrijzing te kunnen volgen en om een zinvolle diversiteit aan woonvormen aan te kunnen bieden. Daarom is er dringend een inhaalbeweging nodig! (Krachtlijnen advies over de conceptnota Residentiële ouderenzorg, een échte thuis voor kwetsbare personen. Een stevige uitdaging voor de samenleving én zorgaanbieders, 25 januari 2018)

In dit voorontwerp van decreet worden aan de woonzorgvoorzieningen heel wat eisen en verwachtingen gesteld, met name inzake gebruikersgerichte werkingsprincipes, organisatorische werkingsprincipes en bestuurlijke weerbaarheid en transparantie. Dat vereist bijkomende inspanningen van woonzorgvoorzieningen. Het is daarom belangrijk dat hiervoor ook de nodige middelen worden voorzien (o.a. voor digitalisering en extra medewerkers). Transparantie kan een belangrijke hefboom zijn voor kwaliteitsvolle zorg en ondersteuning, maar mag niet leiden tot bijkomende administratieve druk.

Dit decreet zal pas uitgevoerd kunnen worden wanneer voldoende budget wordt voorzien. De raad vraagt dat de volgende Vlaamse Regering hiervoor een groeipad in de meerjarenbegroting voorziet.

Commercialisering in zorg en ondersteuning

De raad herhaalt hier zijn standpunt dat in het advies van 24 maart 2016 over de Conceptnota 'Vlaams welzijns- en zorgbeleid voor ouderen' werd ingenomen.

Voor de SAR WGG moet het aanbieden van kwaliteitsvolle, sociaal rechtvaardige, performante, relevante en toegankelijke zorg en ondersteuning het uitgangspunt zijn voor alle aanbieders. Aanbieders die de toets van Maatschappelijk verantwoorde zorg doorstaan mogen zich op het zorgveld begeven. Publieke middelen voor zorg (collectieve financiering) moeten volledig gebruikt worden voor hun bestemming: het aanbieden van Maatschappelijk verantwoorde zorg. ... De raad is van mening dat publieke middelen voor zorg nooit mogen worden aangewend voor enige vorm van winstuitkering.

Ook de eigen bijdragen van personen met een zorgbehoefte moeten voldoen aan de voorwaarden van toegankelijkheid en betaalbaarheid.

Om zekerheid te hebben of de publieke middelen voor zorg voor 100% naar zorg gaan is maximale transparantie vereist. Transparantie door de aanbieders - inzake het financiële reilen en zeilen, de kwaliteit, huisvesting, bouwkost, dagprijs...- is een absolute voorwaarde.

Winstuitkering moet transparant gerapporteerd worden en mag in geen geval leiden tot hoge gebruikersbijdragen die de toegang tot Maatschappelijk verantwoorde zorg belemmeren.”

Sociaal ondernemerschap betekent maatschappelijk verantwoord ondernemen met een sociaal doel en niet met het doel winst te maximaliseren om uit te keren. Winst wordt enkel nagestreefd om de toegankelijkheid, de continuïteit, de duurzaamheid en de kwaliteit van de verstrekte zorg en ondersteuning te garanderen en te verbeteren.

Financieringssystemen mogen nooit leiden tot een beperking van het aanbod van en de doelgroepen voor bepaalde zorg- en ondersteuningsvormen. De raad wijst hiermee op het mogelijk gevaar voor 'cherry picking'.

Het is nodig een transparante boekhouding over de allocatie van middelen te installeren, zodat vergelijkingen tussen voorzieningen mogelijk worden.

2. Bespreking per artikel

Hoofdstuk 1. Gemeenschappelijke basisbepalingen

Hoofdstuk 1. Afdeling 2. Definities

Artikel 2 16°

- ▀ In de definitie van verenigingswerker wordt geen rekening gehouden met luik 3 van de wet op onbelast bijverdienen, met name de deeleconomie. Valt de deeleconomie onder thuiszorgdiensten, of moet de deeleconomie een erkenning aanvragen indien men activiteiten wil aanbieden die onder thuiszorg vallen (bijvb. nachtoppas)? In de wet op onbelast bijverdienen staat vermeld dat de diensten moeten worden aangeboden conform de erkenningscriteria van de Gemeenschappen. Daarom meent de raad dat er ook hier naar de deeleconomie moet worden verwezen.

Hoofdstuk 1. Afdeling 3. Doelstellingen en werkingsprincipes

Artikel 3 Doelstellingen

- ▀ Voor de opmerkingen over de doelstellingen van het decreet verwijzen we naar de algemene appreciatie.

Artikel 4 Werkingsprincipes

- ▀ De werkingsprincipes zijn zeer breed en goed uitgebalanceerd beschreven. Ze worden door de raad onderschreven.
- ▀ De raad vraagt zich wel af of deze werkingsprincipes voor een vereniging van mantelzorgers en gebruikers niet te zwaar vallen.

Artikel 4 §1 gebruikersgerichte werkingsprincipes

4° ze ondersteunen, vrijwaren en stimuleren de persoonlijke autonomie, keuzevrijheid en zelfverantwoordelijkheid van de gebruiker en zijn mantelzorgers. De raad meent dat autonomie, keuzevrijheid en zelfverantwoordelijkheid belangrijke werkingsprincipes zijn en wijst op het belang om dit ook waar te maken in de zorgrelatie met kwetsbare gebruikers. Een juiste balans tussen autonomie, participatie en solidariteit moet hen een kwaliteitsvolle zorg en ondersteuning kunnen bieden.

4° 5° 6° De raad vindt het positief dat de rol van de mantelzorger erkend wordt. Ook het feit dat de instemming van de gebruiker en van de mantelzorger hier centraal staat, is belangrijk.

9° ze hebben oog voor de hele zorgsituatie, inclusief de vroegtijdige zorgplanning, de palliatieve zorg en de levenseindezorg en dit met respect voor het zelfbeschikingsrecht van de gebruiker. De raad vindt het zeer goed dat deze elementen integraal deel uitmaken van de zorgsituatie (en zullen worden opgenomen in een woonzorgplan), maar maakt hierbij nog een kanttekening. In ziekenhuizen en bij de diensten voor dringend vervoer wordt er vaak geen rekening gehouden met de wensen van de persoon met zorgbehoefte die in de zorgplannen die worden opgemaakt in een woonzorgcentrum werden opgenomen. De raad roept op om ook tussen de

voorzieningen die federaal of door de gemeenschappen aangestuurd worden tot een goede communicatie en afstemming te komen in functie van de continuïteit van zorg en ondersteuning en van de gemaakte afspraken tussen de persoon met zorgbehoefte, zijn naaste omgeving en het woonzorgcentrum. De digitalisering kan hier een belangrijke rol vervullen.

▀ Artikel 4 §2 organisatorische werkingsprincipes

9° ze signaleren op een beleidsgerichte manier belemmerende factoren in het aanbieden van woonzorg. De raad merkt op dat hier nergens een link met lokaal sociaal beleid wordt gelegd terwijl dit toch cruciaal is. Beleidssignalering zou ook een link moeten hebben met lokaal sociaal beleid.

14° ze waarborgen financiële en bestuurlijke weerbaarheid en transparantie. De Memorie van Toelichting verwijst naar het advies van de SAR WGG over *marktwerking en commercialisering in de woonzorg* (2012). De raad vraagt hoe de Vlaamse Regering er concreet voor gaat zorgen dat *'winstuitkering in geen geval mag leiden tot hogere gebruikersbijdragen die de toegang tot maatschappelijk verantwoorde zorg belemmeren'*. Wie zal dat controleren en, indien nodig, tijdig ingrijpen?

15° ze voeren een dynamisch personeelsbeleid met het oog op werkbaar werk en zorg op maat. De raad merkt op dat voor een flexibele personeelsomkadering ook de bepalingen in het kader van de wet op de uitoefening van de gezondheidszorgberoepen (KB nr.78) en het zorg- en bijstandsdecreet moeten aangepast worden zodat het personeel ook daadwerkelijk voor een breed pallet van taken kan ingezet worden. Overleg en afstemming met de federale overheid in dit kader is noodzakelijk en dringend.

Hoofdstuk 1. Afdeling 4. Specifieke bepalingen over de financiële en bestuurlijke weerbaarheid en transparantie

- ▀ De raad meent dat de afdeling 4 over financiële en bestuurlijke weerbaarheid en transparantie goed is uitgewerkt.
- ▀ De raad vraagt zich af waarom dit onderdeel enkel in een decreet over woonzorg verschijnt en vraagt dit ook te regelen voor andere sectoren in het beleidsdomein welzijn, gezondheid en gezin.

Artikel 7

- ▀ In artikel 7 §1 4° wordt gesteld dat *onder strategische beslissingen limitatief wordt verstaan a) beslissingen om kapitaal vertegenwoordigende effecten te verwerven van een andere onderneming, voor een bedrag van 5% van het eigen vermogen van de initiatiefnemer.* De raad meent dat er voor een correcte interpretatie van deze zin best *'minstens 5% van het eigen vermogen'* geschreven staat.
- ▀ In Artikel 7 §1 wordt gesteld dat *het administratief basisdossier openbaar raadpleegbaar moet zijn 'op de website' van de woonzorgvoorziening of vereniging.* De raad stelt voor *'bij voorkeur op de website'* toe te voegen, omdat 'openbaar raadpleegbaar'

in feite al volstaat. De drager van de informatie hoeft niet in een kaderdecreet verplicht te worden.

- ▀ Artikel 7 §3 Er wordt een permanent overlegorgaan weerbaarheid en transparantie opgericht dat de subsidiariteit met andere regelgeving zal moeten nagaan. De raad vindt dit opmerkelijk. Is het niet in de eerste plaats aan de decreetgever om dit al zoveel mogelijk na te gaan? De representatieve samenstelling en de werking van dit orgaan zal zeer belangrijk zijn. Alle stakeholders moeten hierbij betrokken worden.

Artikel 8

- ▀ Artikel 8 §2 De raad vindt het belangrijk de administratieve overlast te beperken en de voorzieningen niet onnodig op kosten te jagen. Daarom is het alvast goed dat artikel 8 §2 expliciet vermeldt dat maximaal gebruik zal worden gemaakt van reeds beschikbare gegevens en rapportageverplichtingen die rusten op de betrokken voorzieningen en verenigingen. Het is positief dat er rekening zal worden gehouden met bestaande wettelijke en reglementaire verplichtingen, maar vandaag is het nog onduidelijk om wat dat dan precies gaat. De overheid zal dit zeer helder moeten maken voor de initiatiefnemers om de bijkomende administratie te vermijden.

Hoofdstuk 2. Doelstelling en opdrachten van de woonzorgvoorzieningen en de vereniging.

Hoofdstuk 2. Afdeling 1. Lokaal dienstencentrum

- ▀ Het lokaal dienstencentrum is de eerste toegangspoort tot zorg en ondersteuning. De raad staat achter de verschuiving van verplichte activiteiten naar meer buurtgerichte opdrachten en de link die met het lokaal sociaal beleid wordt gelegd. Dit betekent wel dat de Vlaamse regering meer middelen zal moeten voorzien dan vandaag. Als Vlaanderen echt werk wil maken van een preventieve, laagdrempelige en buurtgerichte aanpak moet ze immers zelf ook inzetten op uitbouw van meer lokale dienstencentra en een betere financiering.
- ▀ De raad vraagt om daarnaast ook duidelijke instrumenten voor kwaliteit van dit aanbod te ontwikkelen. Zo kan vermeden worden dat het aanbod zich zou beperken tot louter een onthaalfunctie.

Artikel 10

- ▀ Artikel 10 1° *objectieve en transparante informatie aanbieden*. Het bieden van objectieve en transparante informatie en *het schakelen naar het brede aanbod van zorg en ondersteuning* is een basisvoorwaarde opdat de lokale dienstencentra goed fungeren als toegangspoort tot zorg en ondersteuning. De raad vraagt dan ook om voldoende mechanismen in te bouwen om te vermijden dat lokale dienstencentra vooral zouden doorverwijzen naar het eigen aanbod.
- ▀ Artikel 10 7° De raad vraagt de Memorie van Toelichting op pagina 70 aan te passen aan de formulering zoals ze correct in het voorontwerp van decreet is opgenomen, met name *de competenties en talenten van de gebruikers benutten met het oog op sociale waardering*, en niet het 'creëren van sociaal gewaardeerde rollen'. Het is immers niet duidelijk wat een 'sociaal gewaardeerde rol' is en wat 'het benutten ervan' betekent.

Hoofdstuk 2. Afdeling 2. Thuiszorgvoorzieningen.

Onderafdeling 1. Dienst voor gezinszorg

Artikels 13-14

- De raad vindt het positief dat men als opdracht voor een centrum voor dagopvang aandacht heeft voor aangepast vervoer van en naar het centrum voor dagopvang. Echter met het "in het bereik brengen" van de gebruikers alleen zal het huidige vervoersprobleem niet opgelost zijn. Vaak is immers ook de kostprijs voor de gebruiker het knelpunt. Het decreet heeft daar nu geen aandacht voor. De raad vraagt zich af op welke manier het vervoer van de gebruikers gefinancierd zal worden. Het is ook niet duidelijk of vrijwilligers het vervoer nog steeds op zich zullen kunnen nemen?

Onderafdeling 2. Dienst voor oppashulp

- De raad verwijst hier opnieuw naar de digitale platformen die in het kader van de deeleconomie ontstaan. Ook voor dit aanbod moet de kwaliteit gewaarborgd worden.

Onderafdeling 3. Dienst voor thuisverpleging

- De raad vraagt om zicht te krijgen op de doelstellingen en plannen voor de thuisverpleging in Vlaanderen op lange termijn.

Onderafdeling 6 Centrum voor dagverzorging

- De raad verwijst naar het centrum voor dagopvang voor de opmerkingen in verband met het vervoer.
- De raad merkt op dat de multidisciplinaire omkadering in centra voor dagverzorging ook de nodige financiering vraagt. De raad meent dat die financiering uitgebreid moet worden zodat alle centra voor dagverzorging de omkadering ook kunnen betalen.

Onderafdeling 7. Centrum voor kortverblijf

Artikel 26

- Het is goed dat hier 3 types werden aangebracht, maar het onderscheid moet voldoende duidelijk gemaakt worden voor de gebruikers. Dit past ook in het kader van de omzetting naar oriënterend kortverblijf. Ook hier wordt de goede afstemming met de eerstelijnszone cruciaal.
- De raad merkt op dat er per type een programmatie zal nodig zijn.
- Artikel 26 §2 de functie van oriënterend kortverblijf wordt vandaag al door heel wat centra opgenomen. De raad vraagt of er voldoende financiering zal zijn voor al deze centra? Zal er een programmatie voorzien worden voor deze bijkomende erkenning en zal die programmatie dan voldoende ruim zijn om alle initiatiefnemers die deze taken op zich nemen te vatten én tevens rekening te houden met het mogelijke toenemende belang van deze functie in de toekomst (o.a. door een verkorting van de ligduur in de ziekenhuizen)?

Onderafdeling 8. Centrum voor herstelverblijf

Artikel 28.

- De raad vindt het belangrijk dat revalidatie in dit voorontwerp van decreet wordt opgenomen, maar vraagt aan de Vlaamse Regering een visie op revalidatie uit te werken die een duidelijk kader voor de voorzieningen kan bieden.

Hoofdstuk 2. Afdeling 3. Groepen van assistentiewoningen

Artikel 31

- De raad vindt het positief dat een aantal kernaspecten van de dienstverlening veranderd worden (woonassistent, crisiszorg, overbruggingszorg, noodoproep).

Artikel 32

- De raad meent dat de formule van het flexibel woonzorgcentrum met een tijdelijke erkenning van assistentiewoningen als woongelegenheden van een woonzorgcentrum goed voorbereid en overdacht moet worden. Proefprojecten zullen moeten uitwijzen of dit werkt en er zullen de nodige garanties moeten zijn dat een flexibel woonzorgcentrum geen verdoken woonzorgcentrum zonder personeels- en kwaliteitsnormen zal maken van elke assistentiewoning.

Hoofdstuk 2. Afdeling 4. Woonzorgcentrum

Artikel 34

- artikel 34 9° De raad apprecieert de expliciete aandacht voor wonen en leven in de opdrachten van het woonzorgcentrum.
- artikel 34 8° Ook het openstellen van het woonzorgcentrum naar de buurt is positief op voorwaarde dat gevolgen hiervan op de personeelsinzet goed in kaart gebracht worden.

Artikel 35

- Het is goed dat er een interne coördinatiefunctie voor multifunctionele woonzorgcentra wordt voorzien. De raad wijst er wel op dat het beter zou zijn hier ook de link te leggen met andere diensten zoals bijvoorbeeld de lokale dienstcentra of de gezinszorg. Deze diensten passen immers ook in het zorgcontinuüm dat we voor ogen hebben. *De opdrachten van deze interne coördinatiefunctie sluit immers aan bij het bredere veld van zorg en ondersteuning in het kader van de eerstelijnszone (SAR WGG, advies over de conceptnota residentiële ouderenzorg, pp. 9-10)* Daarnaast vraagt de raad ook om voldoende financiering voor deze functie te voorzien zodat alle woonzorgcentra die deze functie willen inrichten daartoe ook de middelen hebben.
- Ten slotte moet ook de keuzevrijheid van de gebruiker voldoende beschermd worden bij de doorverwijzing naar andere zorgvormen en tussen woonzorgvoorzieningen.

Hoofdstuk 3. Erkenning, programmatie, voorafgaande vergunning en subsidiëring.

Hoofdstuk 3. Afdeling 1. Erkenning

Artikel 39

- De raad oordeelt dat het voor de gebruikers goed is dat het principe van aanmelding voor assistentiewoningen verdwijnt. De vraag is wel of dit voldoende sterk zal zijn om "cowboys" uit de markt te houden (die zich beperken tot het verkopen van de woongelegenheden, maar weinig of geen zorg en ondersteuning bieden). Het voorliggende decreet biedt daarvoor geen sluitende oplossing. De raad vraagt wel voor aangemelde assistentiewoningen realistische overgangsbepalingen te voorzien (o.a. voldoende soepelheid ten aanzien van infrastructuurvoorwaarden). Op crisis- en overbruggingszorg, noodoproep en woonassistent mag er niet beknibbeld worden in die overgangsmaatregelen.

Artikel 41

- De raad vraagt erover te waken dat de omzetting van voorafgaande vergunningen naar andere zorgvormen niet leidt tot tekorten in het bestaande aanbod of tot een overaanbod op korte of lange termijn. De raad vraagt om bij de uitvoering van dit decreet hiertoe de nodige principes vast te leggen en af te stemmen met de evoluties in de hervorming van de eerste lijn.

Artikel 42

- Lokale dienstencentra worden in dit voorontwerp van decreet niet meer beschouwd als thuiszorgvoorzieningen. Dit maakt dat ook commerciële actoren de uitbating en organisatie op zich kunnen nemen. Gezien de opdrachten van de lokale dienstencentra heeft de raad hier toch vragen bij. Hoe is dit combineerbaar met de principes van maatschappelijk verantwoorde zorg, aangezien winstuitkering bij commerciële actoren mogelijk een centrale rol gaat spelen? De raad verwijst daarom naar zijn eerdere opmerking dat het, onder meer, nodig is specifieke kwaliteitsvoorwaarden te stellen voor de lokale dienstencentra.
- De raad gaat er van uit dat deze keuze om de lokale dienstencentra niet meer te beschouwen als thuiszorgvoorziening, niet wordt doorgetrokken naar andere thuiszorgvoorzieningen. De raad acht deze thuiszorgvoorzieningen niet combineerbaar met winstuitkering.
- In dit artikel wordt bepaald welke rechtsvorm *verenigingen en thuiszorgvoorzieningen, met uitsluiting van het centrum voor kortverblijf, het centrum voor herstelverblijf en het centrum voor dagverzorging*, kunnen aannemen om erkend te kunnen worden. In de memorie van toelichting wordt bij de uitleg over de derde aanpassing in artikel 42, 8° een *vennootschap met rechtspersoonlijkheid en een sociaal oogmerk*, niet meer gesproken van thuiszorgvoorzieningen maar van woonzorgvoorzieningen. De raad vraagt om consequent de juiste terminologie te hanteren om onduidelijkheden te vermijden.

Artikel 48

- De raad vindt het een goede zaak dat de mogelijkheid is opgenomen dat centra voor kortverblijf en centra voor dagverzorging ook onder één erkenning op meerdere locaties zullen kunnen werken. Dit komt tegemoet aan de realiteit die vandaag al bestaat.

Hoofdstuk 3. Afdeling 2. Programmatie en voorafgaande vergunning

- De raad beveelt aan om voor de programmatie een goede methodiek uit te werken die alle zorgnoden capteert. Op vandaag voldoet deze voor gezinszorg en een aantal andere woonzorgvormen niet. (houdt onvoldoende rekening met vermaatschappelijking, maatschappelijke evoluties,...)

Artikel 51

- De raad meent dat een afzonderlijke programmatie nodig is voor centra voor dagverzorging en diensten voor gezinszorg met een bijkomende erkenning voor een centrum voor dagopvang, zodat alle gebruikers - met lichte tot zware zorgbehoeften - het gepast aanbod vinden. De raad vraagt dit advies mee te nemen in het lopende onderzoek naar de toekomstige programmatie.
- De raad wijst erop dat ook andere initiatiefnemers dan de diensten voor gezinszorg de expertise in huis hebben om dagopvang uit te baten (bv. woonzorgcentrum, centrum voor dagverzorging).

Hoofdstuk 3. Afdeling 3. Subsidiëring

Artikel 57

- De raad merkt op dat de lokale dienstencentra in dit artikel over de infrastructuurkosten niet vermeld worden. Betekent dit dat dit nog in de aparte VIPA-subsidiëring is opgenomen?

Hoofdstuk 4. Registratie

Artikel 59

- Er worden heel wat verwachtingen geformuleerd over de registratie door woonzorgvoorzieningen. Het is dan ook belangrijk dat hiervoor voldoende ondersteuning en middelen tegenovergesteld worden. De raad merkt nog op dat ook de registratiesystemen van de Vlaamse overheid zelf voldoende flexibel moeten zijn.
- De raad vraagt om hier het principe te herhalen dat de Vlaamse overheid niet meer informatie opvraagt dan strikt nodig is (cfr. artikel 8) om de administratieve lasten te vermijden.

Hoofdstuk 5. Partnerorganisaties en projecten

- De raad vraagt om - wat betreft partnerorganisaties en projecten - de verschillende decreten goed op elkaar af te stemmen, in het bijzonder de afstemming met hervorming van de eerste lijn.

Hoofdstuk 6. Financiële bepalingen

- De raad blijft bekommerd om de toegankelijkheid en de betaalbaarheid van de woonzorg en pleit voor een correcte prijszetting en voor toegankelijkheid, ook voor de meest kwetsbaren. Hiervoor zijn verschillende pistes mogelijk. De raad verwacht dat de Vlaamse regering in dit kaderdecreet duidelijker bepaalt welke maatregelen er zullen worden genomen om de betaalbaarheid te garanderen.

Hoofdstuk 7. Toezicht, wijziging, schorsing, intrekking en verval van de erkenning, de sluiting en het verbod op exploitatie onder de erkende benaming

Hoofdstuk 7. Afdeling 2. Wijziging, schorsing, intrekking en verval van de erkenning, de sluiting en het verbod op exploitatie onder de erkende benaming

Artikels 64-69

- De raad merkt op dat hier goed moet afgestemd worden met het decreet over de Vlaamse Sociale Bescherming en haar uitvoeringsbesluiten zodat duidelijk is dat het besteden van een zorgticket slechts kan bij door het woonzorgdecreet erkende voorzieningen onder de erkende benaming.
- De raad vraagt erop toe te zien dat de rechten van de verdediging voldoende gerespecteerd worden wanneer een inspecteur beslist tot intrekking van een erkenning over te gaan. Een intrekking van een erkenning moet steeds proportioneel gebeuren en moet als doel hebben naar een oplossing te streven. De raad verwijst naar zijn advies over het overheidstoezicht gezondheids- en welzijnsbeleid van 19 januari 2017.

Advies

Voorontwerp decreet woonzorg

Brussel, 28 mei 2018

Adviesvraag: Voorontwerp van decreet betreffende de woonzorg
Adviesvrager: Jo Vandeurzen - Vlaams-minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
Ontvangst adviesvraag: 26 april 2018
Adviestermijn: 30 dagen
Decretale opdracht: SERV-decreet 7 mei 2004 art. 11 (overlegfunctie)
Goedkeuring raad: 28 mei 2018

Contactpersoon: Kristel Bogaerts - kbogaerts@serv.be

De heer Jo VANDEURZEN
Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
Ellipsgebouw
Koning Albert II-laan 35 bus 90
1030 BRUSSEL

contactpersoon
Kristel Bogaerts
kbogaerts@serv.be

ons kenmerk
SERV_20180528_woonzorg_ADV

Brussel
28 mei 2018

Voorontwerp van decreet betreffende de woonzorg

Mijnheer de minister

De SERV staat positief tegenover de inhoud van het voorontwerp van decreet betreffende de woonzorg.

Met dit decreet wordt de intentie verankerd en de overgang gemaakt naar een langetermijn en sectoroverschrijdende visie op langdurige zorg en ondersteuning. Er wordt bovendien de noodzakelijke aandacht gegeven aan de afstemming met andere decreetswijzigingen, zoals o.a. met het decreet Vlaamse Sociale Bescherming, het decreet lokaal sociaal beleid en het decreet eerstelijnszones.

Het voorliggende voorontwerp van decreet is in hoofdzaak een voorzieningendecreet, gericht op de organisatie van een kwaliteitsvol zorgcontinuüm rond woonzorg.

Om een kwaliteitsvol zorgcontinuüm te kunnen realiseren is het voor de SERV prioritair om werk te maken van de reconversies van ROB naar RVT en een verdere inhaalbeweging in de richting van volledige zorgzwaardedekking te realiseren. Dit is als prioriteit en voorwaarde gekoppeld aan de invoering van alternatieve financieringsmechanismen, zoals de vooropgestelde persoonsvolgende financiering¹.

Daarbij aansluitend onderstreept de SERV voor het hele zorgcontinuüm het belang van een onderbouwd programmatiebeleid, dat de zorgbehoefte voor Vlaanderen in kaart brengt voor de verschillende types woon- en thuiszorgvoorzieningen. De programmatie moet daarna doorvertaald worden in de meerjarenramingen en in vergunningen.

Dit decreet verbindt wel de voorafgaande vergunningen aan de meerjarenraming die op basis van artikel 6, §2 van het decreet houdende de Vlaamse sociale bescherming door de Vlaamse Regering is vastgelegd aan het begin van de legislatuur (art. 51). De SERV beoordeelt dit als een positieve evolutie omdat het aan de voorzieningen meer garanties biedt dat vergunningen

¹ <http://www.serv.be/serv/publicatie/advies-conceptnota-residentiele-ouderenzorg>

ook effectief gerealiseerd kunnen worden. Echter, dit biedt geen harde garanties dat er globaal voldoende middelen beschikbaar zullen zijn om de voornemens rond woonzorg ook concreet te realiseren. De opgestelde programmatie en meerjarenramingen zijn daarvoor cruciaal. De uitrol van de persoonsvolgende financiering in de woonzorg moet voor de SERV goed voorbereid en opgevolgd worden met het oog op de betaalbaarheid en toegankelijkheid van de (ouderen)zorg én de werkbaarheid voor de voorzieningen, de aanbieders en hun werknemers.

Het hele concept van vraagsturing en persoonsvolgende financiering moet uitgewerkt worden zodat het een effectieve meerwaarde biedt voor de zorgvragers. Voor de zorgvoorzieningen/aanbieders moet de persoonsvolgende financiering ervoor zorgen dat er meer aandacht kan gaan naar zorg op maat en naar kwaliteitszorg.

Tegenover kwalitatieve zorg en leven moet een faire vergoeding staan van de gebruikers (in relatie tot de eigen inkomsten) en van de overheid (in relatie tot kwaliteits- en personeelsnormen) die bepaald wordt via een transparant prijsbeleid en ondersteund wordt door een goed (financieel) beheer van de voorziening².

De aanbieders en voorzieningen moeten ook voldoende ruimte krijgen om de vraaggestuurde werking en kwaliteitszorg in te vullen op het niveau van de voorziening. Regelluwte is daarvoor een nuttige hefboom, rekening houdend met de randvoorwaarden die de SERV hierrond eerder formuleerde in zijn advies rond experimentwetgeving en regelluwe zones³.

De SERV hecht veel belang aan werkingsprincipes zoals het leveren van kwalitatieve zorg, kwaliteit van bestuur en een gezond financieel beleid, en dat voor alle types voorzieningen/aanbieders uit artikel 42 van het decreet. Aan die werkingsprincipes wordt nu al veel aandacht aan besteed en dat moet ook zo blijven. Zoals eerder aangehaald in het SERV advies over de conceptnota residentiële ouderenzorg⁴ kan dat enerzijds ondersteund worden door in overleg en gedragen door de sectoren, een aantal brede financiële indicatoren te ontwikkelen (bv voor een financieel jaarplan) en werkafspraken te maken die een goed en transparant financieel beheer door de voorzieningen verder ondersteunen. Anderzijds moet de zorginspectie voldoende instrumenten krijgen om ook het financieel beheer van de voorzieningen te inspecteren vanuit de verbinding tussen de toegekende subsidies voor zorg en de geleverde zorgkwaliteit en de nodige gegevens daarvoor op te vragen. De aanbevelingen die de raad deed in het kader van het voorontwerp van decreet over het overheidstoezicht in het gezondheids- en welzijnsbeleid⁵ blijven hier geldig.

Voor de SERV is het belangrijk dat alle types initiatiefnemers een kwaliteitsvolle en veilige zorg voor kwetsbare personen (ook in een niet-collectieve omgeving) en een correcte omgang met persoonlijke gegevens kunnen waarborgen.

² <http://www.serv.be/serv/publicatie/advies-conceptnota-residentiele-ouderenzorg>

³ <http://www.serv.be/serv/publicatie/adviezen-betere-regelgeving>
http://www.serv.be/sites/default/files/documenten/SERV_20161031_experimentwetgeving_ADV_RAP.PDF

⁴ <http://www.serv.be/serv/publicatie/advies-conceptnota-residentiele-ouderenzorg>

⁵ <http://www.serv.be/serv/publicatie/advies-voorontwerp-decreet-overheidstoezicht-gezondheids-en-welzijnsbeleid>

De SERV heeft in deze fase geen verdere bemerkingen maar benadrukt wel dat de omzetting van dit decreet naar verdere uitvoeringsbesluiten essentieel is als tussenstap naar een ambitieuzer langetermijnbeleid voor langdurige zorg en ondersteuning.

Hoogachtend

Pieter Kerremans
administrateur-generaal

Hans Maertens
Voorzitter

Gegevensbeschermingsautoriteit

Dossier behandeld door : Allemeersch Koenraad

T: + 32 (0)2 274 48 43

F: + 32 (0)2 274 48 35

E-mail: koenraad.allemeersch@apd-gba.be

Vlaamse Regering - Kabinet van de Vlaamse Minister van
Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
Ter attentie van Mijnheer Jo Vandeurzen
Koning Albert II-laan, 35 Bus 90
1030 BRUSSEL (SCHAARBEEK)

Uw kenmerk

20180322-25318 ab

Ons kenmerk

SA2/CO-A-2018-036

Bijlage(n)

1

Datum

18-06-2018

Betreft: Voorontwerp van decreet betreffende de woonzorg

Mijnheer de Minister,

Ik heb de eer u als bijlage kopie te laten geworden van het advies nr. 49/2018 dat de Gegevensbeschermingsautoriteit aangaande bovenvermeld onderwerp op 13 juni 2018 uitbracht.

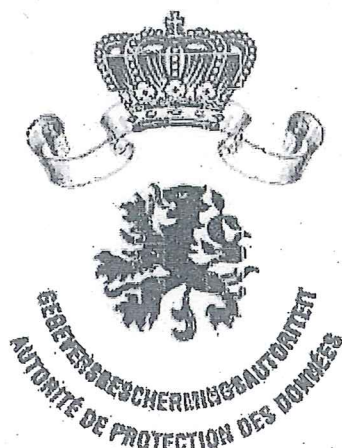
Zoals voorzien in artikel 23 van de wet van 3 december 2017 tot oprichting van de Gegevensbeschermingsautoriteit wordt terzelfdertijd een kopie van dit advies gezonden aan de Voorzitter van de Kamer van Volksvertegenwoordigers en aan de Staatssecretaris voor Bestrijding van de sociale fraude, Privacy en Noordzee, toegevoegd aan de minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid.

Hoogachtend

Willem Debeuckelaere

Voorzitter

Advies nr. 49/2018 van 13 juni 2018

Betreft: Voorontwerp van decreet betreffende de woonzorg (CO-A-2018-036)

De Gegevensbeschermingsautoriteit (hierna "de GBA");

Gelet op de wet van 3 december 2017 tot oprichting van de Gegevensbeschermingsautoriteit, inzonderheid de artikelen 23 en 26;

Gelet op het verzoek om advies van de heer Jo Vandeurzen, Vlaams Minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, ontvangen op 25 april 2018;

Gelet op het verslag van de heer Frank Robben;

Brengt op 13 juni 2018 het volgende advies uit:

I. VOORWERP VAN DE ADVIESAANVRAAG

1. De Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (hierna "de aanvrager") verzocht op 25 april 2018 het advies van de GBA over een Voorontwerp van decreet betreffende de woonzorg (hierna "het Ontwerp").
2. Het Ontwerp beoogt de regeling van de erkenning van woonzorgvoorzieningen en verenigingen en de subsidiëring van woonzorgvoorzieningen en verenigingen, voor zover deze niet geregeld is in het kader van het decreet houdende de Vlaamse sociale bescherming. De woonzorgvoorzieningen en verenigingen hebben als doel de autonomie en levenskwaliteit van de gebruiker te waarborgen door:
 - 1° de zelfzorg of de mantelzorg te ondersteunen;
 - 2° gedifferentieerde en gespecialiseerde vormen van woonzorg te verlenen;
 - 3° samen met relevante partners integrale en geïntegreerde zorg en ondersteuning te organiseren voor de gebruiker en zijn mantelzorger.
3. Het Ontwerp zal het bestaande woonzorgdecreet van 13 maart 2009¹ actualiseren. In de nota aan de Vlaamse Regering wordt deze actualisering in het algemeen als volgt gemotiveerd: *"(...) De fundamenteën van het Woonzorgdecreet blijven vandaag overeind. Toch is het decreet na bijna 10 jaar aan een actualisering toe. De bevoegdheidsoverdrachten die gepaard gaan met de zesde staatshervorming, de demografische evoluties, de veranderende samenleving, de accentlegging op de vermaatschappelijking van de zorg en de inclusiegedachte en een voortschrijdend inzicht gevoed door wetenschap, ervaringen en praktijk, zetten aan tot een bijsturing in het denken en handelen van onze Vlaamse woonzorgvoorzieningen. (...)"*

II. ONDERZOEK VAN DE ADVIESAANVRAAG

1. Doeleinde

4. Volgens artikel 5.1.b) AVG is de verwerking van persoonsgegevens enkel toegestaan voor welbepaalde uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigde doeleinden.
5. Artikel 3 van het Ontwerp legt het algemene doeleinde vast dat woonzorgvoorzieningen en verenigingen dienen na te streven, met name het waarborgen van de autonomie en de

¹ De Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer (hierna "de CBPL") verleende in 2009 adviezen nrs. 13/2009 & 19/2009 op twee uitvoeringsbesluiten bij het woonzorgdecreet van 13 maart 2009, maar zij verleende geen advies op de ontwerptekst die aan de basis lag van laatstgenoemd decreet.

levenskwaliteit van de 'gebruiker'². Het Ontwerp omschrijft ook de doelstellingen en opdrachten van de verschillende types woonzorgvoorzieningen en verenigingen (Cf. Hoofdstuk II van het Ontwerp).

6. Artikel 59 van het Ontwerp bevat algemene bepalingen betreffende de gegevensverwerkingen die in onderhavige context zullen plaatsvinden³. Het eerste lid van dit artikel bepaalt dat de woonzorgvoorzieningen "op een gecoördineerde, systematische wijze kwantitatieve gegevens over de gebruikers, hun mantelzorgers, de aard van de zorg –en ondersteuningsaanvraag, de geboden woonzorg, de kwaliteit en het effect ervan" verzamelen. Het tweede lid van artikel 59 voorziet in een delegatie aan de Vlaamse regering om meer concreet te bepalen welke gegevens dienen te worden verzameld en welke de regels zijn voor "de registratie en de verwerking" van deze gegevens. Het laatste lid van artikel 59 van het Ontwerp voegt hier aan toe dat de kwestieuze verwerkingen een dubbel doel dienen: enerzijds optimale zorg en ondersteuning organiseren voor elke gebruiker (hierna "finaliteit zorgverstrekking") en anderzijds de overheid toelaten haar woonzorgbeleid af te stemmen op de reële maatschappelijke behoeften en de kwaliteit van de geboden woonzorg te monitoren (hierna "finaliteit beleidsondersteuning").
7. De GBA stelt vast dat de twee doeleinden – zorgverstrekking & beleidsondersteuning – waarvoor woonzorgvoorzieningen gegevensverwerkingen zullen verrichten welbepaald, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigd zijn.

Tegelijk verzoekt zij om de redactie van artikel 59 van het Ontwerp nog op de volgende punten te verbeteren:

- 'registratie' is conform artikel 4, punt 2), AVG, een vorm van 'verwerken' en het is aldus weinig zinvol om de term 'registratie' in het eerste lid van artikel 59 van het Ontwerp op te nemen als de meer generieke notie 'verwerking' er eveneens wordt in vermeld;

² Artikel 2, §1, 2°, van het Ontwerp definieert de notie "gebruiker" als iedere natuurlijke persoon die vanuit een verminderd zelfzorgvermogen een beroep doet of kan doen op woonzorg.

³ "De woonzorgvoorzieningen verzamelen op een gecoördineerde, systematische wijze kwantitatieve gegevens over de gebruikers, hun mantelzorgers, de aard van de zorg- en ondersteuningsvraag, de geboden woonzorg, de kwaliteit en het effect ervan.

De Vlaamse Regering bepaalt welke gegevens worden verzameld, de regels voor de registratie en de verwerking van de gegevens, vermeld in het eerste lid, inclusief de bijzondere categorieën van persoonsgegevens, vermeld in artikel 9, lid 1, van verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming), met zorg voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van de gebruikers en mantelzorgers.

De gegevensregistratie en -verwerking hebben als doel over gegevens te beschikken die nodig zijn voor de zorg en ondersteuning aan de gebruiker, zodat die zorg en ondersteuning door de woonzorgvoorziening zelf of in samenwerking met andere zorg- en welzijnsactoren zo goed mogelijk kan worden afgestemd op de evoluerende zorg- en ondersteuningsvraag van de gebruiker en het zorg- en ondersteuningstraject per gebruiker kan worden bewaakt. Ze hebben ook als doel aan de Vlaamse overheid gegevens te bezorgen om haar in staat te stellen haar woonzorgbeleid af te stemmen op de evoluerende maatschappelijke behoeften en de kwaliteit van de geboden woonzorg te monitoren conform het decreet van 17 oktober 2003 betreffende de kwaliteit van de gezondheids- en welzijnsvoorzieningen."

- het is onduidelijk wat met de notie "kwantitatieve gegevens" (artikel 59, eerste lid, Ontwerp) bedoeld wordt. Deze term dient aldus dus ofwel gedefinieerd, ofwel geschrapt te worden.
- het nog te nemen uitvoeringsbesluit (artikel 59, tweede lid, Ontwerp) moet vooraf ter advies van de toezichthoudende autoriteit⁴ voorgelegd worden⁵ en dit dient ook in artikel 59, tweede lid, van het Ontwerp vermeld te worden;
- er rijzen vragen in het licht van het principe van de "minimale gegevensverwerking"⁶ (zie ook infra randnummers 13-14):
 - i. artikel 59, lid 2, van het Ontwerp stelt dat er onder andere bijzondere categorieën van persoonsgegevens zullen verwerkt worden en het verwijst hierbij naar alle categorieën die in artikel 9.1. AVG geïndiceerd worden, zonder dat hiervoor een motivatie wordt gegeven (noch in het Ontwerp, noch in de Memorie van Toelichting bij het Ontwerp).
 - ii. Gegevensverwerkingen voor de finaliteit beleidsondersteuning kunnen in principe met anonieme of gepseudonimiseerde⁷ gegevens plaatsvinden, maar het Ontwerp vermeldt niet of dit zo zal zijn.
- het derde lid van artikel 59 van het Ontwerp, waarin de opdeling wordt gemaakt tussen de finaliteit zorgverstrekking en de finaliteit beleidsondersteuning, zou geïntegreerd moeten worden in het eerste lid van dit artikel 59. Een dergelijke aanpak zou beter aansluiten met de AVG-logica⁸, alsook met het principe dat een delegatie aan de uitvoerende macht (cf. artikel 59, lid 2, van het Ontwerp) duidelijk dient afgebakend te worden⁹;
- in het algemeen is artikel 59 van het Ontwerp wellicht ook de meest aangewezen plaats zijn om de essentiële elementen van de gegevensverwerkingen op te nemen die in artikel 6.3. AVG worden opgesomd (cf. infra randnummer 10).

⁴ In de huidige stand van de regelgeving moet een Vlaamse Instantie (ook de sinds 25 mei 2018 opgerichte Vlaamse Toezichtcommissie voor de verwerking van persoonsgegevens raadplegen, maar is de Gegevensbeschermingsautoriteit de enige bevoegde toezichthoudende autoriteit in de zin van de AVG die op dit moment een advies kan verlenen (cf. artikel 4 van de wet van 3 december 2017 tot oprichting van de Gegevensbeschermingsautoriteit). Van zodra de samenstelling van de leden van deze Vlaamse Toezichtcommissie voor de verwerking van persoonsgegevens bekendgemaakt is in het Belgisch Staatsblad, zal deze nieuwe Vlaamse Toezichtcommissie over de ingediende en nieuwe adviesvragen (eveneens) advies kunnen verlenen als toezichthoudende autoriteit in de zin van de AVG (Cf. decreet houdende de aanpassing van de decreten aan de verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van richtlijn 95/46/EG, in het bijzonder artikel 20 en 191 van dit decreet (<http://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1403075>))

⁵ Zie artikels 36.4, 57.1c) & overweging 96 AVG.

⁶ Artikel 5.1.c), AVG.

⁷ Artikel 4, 5), AVG.

⁸ De bepaling van de doeleinden van gegevensverwerkingen is immers altijd de eerste stap vooraleer verdere dataprotectie-analyse (zoals bv. proportionaliteitstoets) kan uitgevoerd worden.

⁹ In de huidige opbouw en bewoordingen van artikel 59 van het Ontwerp zou de delegatie aan de Vlaamse Regering immers zo kunnen gelezen worden dat ze nog op andere gegevensverwerkingen betrekking heeft dan de verwerkingen voor de twee duidelijke finaliteiten (zorgverstrekking & beleidsondersteuning), wat hoogstwaarschijnlijk niet de bedoeling is en wat ook zou impliceren dat de delegatie aan de uitvoerende macht niet afdoende is afgebakend.

8. Verder stelt de GBA vast dat, naast artikel 59 van het Ontwerp, heel wat andere artikels in het Ontwerp eveneens bepalingen bevatten die (impliciet) verwerkingen van persoonsgegevens zullen impliceren (hierna de "specifieke verwerkingen" genoemd). In het Ontwerp wordt bijvoorbeeld melding gemaakt van

- een "zorg –en ondersteuningsplan" (zie o.a. artikel 12 Ontwerp);
- een "gebruikersdossier" (zie o.a. artikel 18 Ontwerp)
- een "woonzorgleefplan" (zie o.a. artikel 34 Ontwerp)
- heel wat activiteiten van woonzorgvoorzieningen die impliciet gegevensverwerkingen veronderstellen, zoals bijvoorbeeld het aanbieden aan de gebruikers van persoonsverzorging, psychosociale en pedagogische ondersteuning, enz.

De GBA is van oordeel dat de tekst van het Ontwerp onvoldoende duidelijk maakt hoe deze specifieke verwerkingen zich verhouden tot voornoemd artikel 59 van het Ontwerp. Wellicht beogen zij dezelfde finaliteiten als de twee doeleinden die in artikel 59 centraal staan (zorgverstrekking & beleidsondersteuning) en is artikel 59 van het Ontwerp ook op die verwerkingen van toepassing. De GBA pleit er voor om ofwel in de tekst van het Ontwerp kruisverwijzingen te maken tussen het algemene artikel 59 en de bepalingen waarin specifieke verwerkingen worden gecreëerd, ofwel aan artikel 59 een bepaling toe te voegen waarin wordt opgesomd welke gegevensverwerkingen er door geïndiceerd worden. Indien sommige specifieke verwerkingen buiten de algemene omkadering zouden vallen die in artikel 59 van het ontwerp wordt geboden voor de finaliteiten zorgverstrekking/beleidsondersteuning, dient voor dergelijke verwerkingen desgevallend een aparte omkadering op maat in het Ontwerp te worden geïncorporeerd.

Voorvoemde afstemming tussen artikel 59 en de specifieke verwerkingen die doorheen het Ontwerp opduiken zou als resultaat moeten hebben dat het voor elk van de verwerkingen die in het Ontwerp aan bod komen duidelijk is welke finaliteiten er mee beoogd worden en welke de andere essentiële elementen van deze verwerkingen zijn (cf. artikel 6.3. AVG – cf. Infra randnummer 10).

2. Rechtsgrondslag

9. Elke verwerking van persoonsgegevens moet steunen op een rechtsgrondslag in de zin van artikel 6 AVG. Bovendien is de verwerking van bijzondere categorieën van persoonsgegevens, waaronder gegevens over gezondheid, volgens artikel 9.1 AVG, principieel verboden. Dit verbod is niet van toepassing indien de verantwoordelijke van de verwerking zich kan beroepen op één van de rechtvaardigingsgronden van artikel 9.2 AVG.

10. Voor de verwerking van persoonsgegevens die niet behoren tot de bijzondere categorieën van artikel 9 AVG, kan het ontwerpdecreet wellicht (ten dele) steunen op artikel 6.1.e) AVG als rechtsgrond: de vervulling van een taak van algemeen belang. De GBA vestigt in deze context de aandacht op artikel 6.3. AVG¹⁰, dat voorschrijft welke essentiële elementen van gegevensverwerkingen die hun grondslag vinden in artikel 6.1.e) AVG, in principe in de regelgeving dienen opgenomen te worden. De GBA stelt vast dat sommige elementen ten dele in het Ontwerp zijn opgenomen (bv. de finaliteiten, de categorieën van betrokkenen wiens gegevens zullen verwerkt worden), terwijl andere aspecten niet aan bod komen (zoals bv. de categorieën van gegevens die zullen verwerkt worden, de bewaartermijnen, de entiteiten waaraan de persoonsgegevens zullen verstrekt worden,...). De GBA dringt er dan ook op aan om de nog ontbrekende elementen in het Ontwerp of in het uitvoeringbesluit of in een beraadslaging van een sectorale comité of van het informatieveiligheidscomité¹¹ op te nemen.
11. Artikel 59, tweede lid, van het Ontwerp bepaalt dat woonzorgvoorzieningen ook de bijzondere categorieën van persoonsgegevens kunnen verwerken in de zin van artikel 9.1. AVG. Onverminderd haar fundamentele bedenkingen bij de pertinentie van sommige van deze gegevens (cf. infra randnummer 13), merkt de GBA op dat de aanvrager niet de rechtsgrond in artikel 9.2 AVG aanduidt waarop de verwerking van deze bijzondere categorieën van persoonsgegevens steunt.
- In de hypothese dat de aanvrager deze verwerking (ten dele) wil baseren op artikel 9.2.b) AVG, dient het Ontwerp ook expliciete verplichtingen te bevatten om de verwerking uit te voeren en moeten er passende waarborgen voor de grondrechten en fundamentele belangen van de betrokkenen worden voorzien. Zonder een uitdrukkelijke verplichting voor de verwerking van deze bijzondere categorie van persoonsgegevens en de passende waarborgen, biedt het Ontwerp geen afdoende grond om deze bijzondere persoonsgegevens te verwerken.

¹⁰ "(...) 3. De rechtsgrond voor de in lid 1, punten c) en e), bedoelde verwerking moet worden vastgesteld bij:

a) Unrecht; of

b) lidstatelijk recht dat op de verwerkingsverantwoordelijke van toepassing is.

Het doel van de verwerking wordt in die rechtsgrond vastgesteld of is met betrekking tot de in lid 1, punt e), bedoelde verwerking noodzakelijk voor de vervulling van een taak van algemeen belang of voor de uitoefening van het openbaar gezag dat aan de verwerkingsverantwoordelijke is verleend. Die rechtsgrond kan specifieke bepalingen bevatten om de toepassing van de regels van deze verordening aan te passen, met inbegrip van de algemene voorwaarden inzake de rechtmatigheid van verwerking door de verwerkingsverantwoordelijke; de types verwerkte gegevens; de betrokkenen; de entiteiten waaraan en de doeleinden waarvoor de persoonsgegevens mogen worden verstrekt; de doelbinding; de opslagperioden; en de verwerkingsactiviteiten en -procedures, waaronder maatregelen om te zorgen voor een rechtmatige en behoorlijke verwerking, zoals die voor andere specifieke verwerkingsituaties als bedoeld in hoofdstuk IX. Het Unierecht of het lidstatelijke recht moet beantwoorden aan een doelstelling van algemeen belang en moet evenredig zijn met het nagestreefde gerechtvaardigde doel. (...)"

¹¹ De sectorale comités bevinden zich momenteel in een overgangsfase en zullen op termijn worden vervangen door het Informatieveiligheidscomité (Zie artikel 114, §§3&4 van de wet van 3 december 2017 tot oprichting van de Gegevensbeschermingsautoriteit; alsook p. 4 & 5 van de Memorie van Toelichting bij de wet van 25 mei 2018 die dit artikel 114 in de wet van december 2017 heeft vervangen (DOC 54 3104/001 (<http://www.dekamer.be/doc/flwb/pdf/54/3104/54k3104001.pdf>)))

Als de aanvrager deze verwerking (ten dele) wil steunen op artikel 9.2.g) AVG, moet hij het zwaarwegend algemeen belang aantonen dat de verwerking van deze gegevens noodzaakt. Bovendien moet het Ontwerp of een uitvoeringsbesluit specifieke maatregelen treffen om te waken over de bescherming van de grondrechten en de fundamentele belangen van de betrokkenen. Bij gebrek aan een rechtvaardiging voor de verwerking van deze bijzondere categorie van persoonsgegevens en de noodzakelijke waarborgen, biedt het Ontwerp geen rechtsgrondslag om deze bijzondere persoonsgegevens te verwerken.

Indien de aanvrager deze verwerking (ten dele) wil steunen op artikel 9.2., h), AVG¹², dient hij er rekening mee te houden dat gegevens over gezondheid slechts mogen verwerkt worden voor de in artikel 9.2., punt h), genoemde doeleinden wanneer die gegevens worden verwerkt *"door of onder de verantwoordelijkheid van een beroepsbeoefenaar die krachtens Unierecht of lidstatelijk recht of krachtens door nationale bevoegde instanties vastgestelde regels aan het beroepsgeheim is gebonden, of door een andere persoon die eveneens krachtens Unierecht of lidstatelijk recht of krachtens door nationale bevoegde instanties vastgestelde regels tot geheimhouding is gehouden."* De GBA dringt er – in de hypothese van artikel 9.2. h), AVG – dan ook op aan dat het Ontwerp duidelijk zou aangeven welke entiteiten al dan niet toegang hebben tot gegevenscategorieën in de zin van artikel 9.1. AVG en dat het ook zou bepalen dat deze gegevens ofwel worden verwerkt onder de verantwoordelijkheid van een persoon die door beroepsgeheim is gebonden of tot geheimhouding is gehouden.

3. Proportionaliteit

12. Artikel 5.1.c) AVG bepaalt dat persoonsgegevens beperkt moeten zijn tot wat noodzakelijk is voor de doeleinden waarvoor zij worden verwerkt („minimale gegevensverwerking”).
13. De GBA stelt ernstig de vraag in hoeverre het noodzakelijk is dat woonzorgvoorzieningen alle categorieën van persoonsgegevens zouden verwerken die in artikel 9.1. AVG worden opgesomd (cf. artikel 59, tweede lid, Ontwerp). Wat bijvoorbeeld met persoonsgegevens waaruit ras of etnische afkomst, politieke opvattingen, religieuze of levensbeschouwelijke overtuigingen, of het lidmaatschap van een vakbond blijken of wat met verwerkingen van genetische of biometrische gegevens? De aanvrager moet nagaan welke van deze gegevenscategorieën echt noodzakelijk zijn voor de vooropgestelde doeleinden en dient artikel 59 van het Ontwerp te beperken tot die pertinente gegevens. Intussen is de GBA van oordeel dat de huidige verwijzing in het Ontwerp naar artikel 9.1. AVG niet voldoet aan artikel 5.1.c) AVG.

¹² "(...) het verstrekken van gezondheidszorg of sociale diensten of behandelingen dan wel het beheren van gezondheidszorgstelsels en -diensten of sociale stelsels en diensten, op grond van Unierecht of lidstatelijk recht, of uit hoofde van een overeenkomst met een gezondheidswerker en behoudens de in lid 3 genoemde voorwaarden en waarborgen;"

14. Daarnaast impliceert het principe van de "minimale gegevensverwerking" niet alleen dat gegevens 'inhoudelijk' relevant en terzake dienend moeten zijn, maar ook dat de voorkeur moet worden gegeven aan persoonsgegevens die de betrokkene indirect identificeren (gepseudonimiseerde persoonsgegevens) boven persoonsgegevens die rechtstreeks en direct identificeren, voor zover uiteraard het beoogde doeleinde al niet kan worden bereikt met de verwerking van dergelijke gegevenstypes. De GBA merkt in dit verband op dat het logisch is dat in het kader van de zorgverlening nood is aan direct identificerende persoonsgegevens, maar dat in het kader van beleidsonderzoek daarentegen anonieme/gepseudonimiseerde gegevens in principe zouden moeten volstaan. Ze adviseert daarom om in de tekst van het Ontwerp te stipuleren dat voor de finaliteit beleidsondersteuning in principe enkel gebruik zal gemaakt worden van laatstgenoemd type van gegevens. Een dergelijke maatregel kan overigens ook als een passende waarborg worden voorzien in de zin van de artikelen 9.2. b) & g) AVG (cf. supra randnummer 11).
15. Verder herhaalt de GBA dat de bepaling van de types van gegevens die per doeleinde zullen verwerkt worden, wordt beschouwd als zijnde één van de essentiële elementen die – voor verwerkingen die hun grondslag vinden in artikel 6.1. e), AVG – in principe in de regelgeving dienen te worden vastgelegd (zie ook supra randnummer 10).

4. Bewaartermijn

16. Volgens artikel 5.1.e) AVG mogen persoonsgegevens niet langer worden bewaard, in een vorm die het mogelijk maakt de betrokkenen te identificeren, dan noodzakelijk voor de verwezenlijking van de doeleinden waarvoor zij worden verwerkt.
17. Het Ontwerp voorziet niet in bewaartermijnen. In het licht van artikel 6.3. AVG adviseert de GBA om waar mogelijk per verwerkingsfinaliteit – ofwel in het Ontwerp, ofwel in het uitvoeringsbesluit ofwel in een beraadslaging van een sectoraal comité of van het informatieveiligheidscomité – alsnog in specifieke bewaartermijnen of afbakeningscriteria voor de bewaartermijnen te voorzien (cf. supra randnummer 10).

5. Verantwoordelijkheid

18. Artikel 4.7 AVG bepaalt dat voor de verwerkingen waarvan de regelgeving het doel en de middelen vastlegt, de verwerkingsverantwoordelijke diegene is die de wetgeving in kwestie aanduidt. Het Ontwerp bevat dienaangaande geen specifieke bepalingen. Deze leemte moet worden opgevuld.

19. Volledigheidshalve – en onverminderd alle andere verplichtingen die de AVG oplegt – wijst de GBA op de plicht van elke verwerkingsverantwoordelijke om na te gaan of de aanstelling van een functionaris voor de gegevensbescherming (artikel 37 AVG)¹³ en/of het uitvoeren van een gegevensbeschermingseffectenbeoordeling (artikel 35 AVG)^{14 15} al dan niet noodzakelijk is.

6. Beveiligingsmaatregelen

20. Artikel 32 AVG verplicht de verwerkingsverantwoordelijke om gepaste technische en organisatorische maatregelen te treffen die nodig zijn voor de bescherming van de persoonsgegevens. Deze maatregelen moeten een passend beveiligingsniveau verzekeren rekening houdend, enerzijds, met de stand van de techniek ter zake en de kosten voor het toepassen van de maatregelen en, anderzijds, met de aard van de te beveiligen gegevens en de potentiële risico's.
21. Artikel 32 AVG wijst in dit verband op een aantal voorbeeldmaatregelen om, waar passend, een op het risico afgestemd beveiligingsniveau te waarborgen:
- de pseudonimisering en versleuteling van persoonsgegevens;
 - het vermogen om op permanente basis de vertrouwelijkheid, integriteit, beschikbaarheid en veerkracht van de verwerkingssystemen te garanderen;
 - het vermogen om bij een fysiek of technisch incident de beschikbaarheid van en de toegang tot de persoonsgegevens tijdig te herstellen;
 - een procedure voor het op gezette tijdstippen testen, beoordelen en evalueren van de doeltreffendheid van de technische en organisatorische maatregelen ter beveiliging van de verwerking.

¹³ Voor richtlijnen dienaangaande, zie:

- Info op website GBA: <https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/themadossier-functionaris-voor-gegevensbescherming>

- Aanbeveling CBPL nr. 04/2017

(https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/sites/privacycommission/files/documents/aanbeveling_04_2017_0.pdf)

- Richtlijnen Groep 29 (WP 243)

(https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/sites/privacycommission/files/documents/wp243rev01_nl.pdf)

¹⁴ Voor richtlijnen dienaangaande, zie:

- Info op website GBA: <https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/gegevensbeschermingseffectbeoordeling-0>

- Aanbeveling CBPL nr. 01/2018

(https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/sites/privacycommission/files/documents/aanbeveling_01_2018.pdf)

- Richtlijnen Groep 29 (WP 248)

(https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/sites/privacycommission/files/documents/wp248%20rev.01_nl.pdf)

¹⁵ Een gegevensbeschermingseffectbeoordeling kan overigens ook reeds uitgevoerd worden in het stadium waarin regelgeving – zoals bv. het Ontwerp en/of haar uitvoeringsbesluit – wordt voorbereid. Zie in dit verband artikel 35.10 AVG en randnummers 90-91 van de Aanbeveling CBPL nr. 01/2018.

22. Voor de concrete uitwerking hiervan wijst de GBA op de aanbeveling¹⁶ ter voorkoming van gegevenslekken en op de referentiemaatregelen¹⁷ die bij elke verwerking van persoonsgegevens in acht zouden moeten worden genomen. Gelet op de gevoelige aard van de gegevens die in het kader van het Ontwerp verwerkt kunnen worden, onderstreept de GBA het belang van een behoorlijk gebruikers- en toegangsbeheer.¹⁸
23. Bijzondere categorieën van persoonsgegevens, waaronder gezondheidsgegevens, behoeven strengere beveiligingsmaatregelen. In afwachting van de nationale uitvoeringswetgeving van de AVG die de verwerking van bijzondere categorieën van persoonsgegevens verder zal omkaderen, geeft artikel 25 van het Koninklijk besluit van 13 februari 2001 ter uitvoering van de WVP aan welke bijkomende veiligheidsmaatregelen moeten overwogen worden:
- de categorieën van personen aanwijzen die de persoonsgegevens kunnen raadplegen, waarbij hun hoedanigheid ten opzichte van de verwerking van de betrokken gegevens nauwkeurig moet worden omschreven;
 - de lijst van de aldus aangewezen categorieën van personen ter beschikking houden van de GBA;
 - ervoor zorgen dat de aangewezen personen door een wettelijke of statutaire verplichting, of door een evenwaardige contractuele bepaling ertoe gehouden zijn het vertrouwelijke karakter van de betrokken gegevens in acht te nemen
24. Het Ontwerp vermeldt niets over de beveiliging van de persoonsgegevens. Hoewel deze verplichting natuurlijk voortvloeit uit de hoedanigheid van verwerkingsverantwoordelijke, beveelt de GBA aan om bij uitvoeringsbesluit of bij beraadslaging van een sectoraal comité of van het informatieveiligheidscomité de beveiligingsplicht beter te omkaderen.

III. BESLUIT

25. Op voorwaarde dat de volgende opmerkingen in de tekst worden geïntegreerd:
- de verhouding verduidelijken tussen artikel 59 van het Ontwerp – dat in het algemeen handelt over de verwerking van persoonsgegevens – en de andere bepalingen doorheen het Ontwerp die (impliciet) betrekking hebben op gegevensverwerkingen (zie randnr. 8), alsook de tekst van artikel 59 van het Ontwerp aanpassen zoals geadviseerd in randnummer 7;

¹⁶ Aanbeveling CBPL nr. 01/2013

(https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/sites/privacycommission/files/documents/aanbeveling_01_2013_0.pdf)

¹⁷ Referentiemaatregelen CBPL voor de beveiliging van elke verwerking van persoonsgegevens, Versie 1.0
(https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/sites/privacycommission/files/documents/referentiemaatregelen_voor_de_beviliging_van_elke_verwerking_van_persoonsgegevens_0.pdf)

¹⁸ Zie ook Aanbeveling CBPL nr. 01/2008

(https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/sites/privacycommission/files/documents/aanbeveling_01_2008_0.pdf)

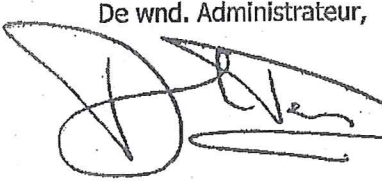
- de rechtsgrond bepalen voor alle verwerkingen van persoonsgegevens die in het Ontwerp geïndiceerd worden (zie randnr. 10 & 11);
- het principe van de "minimale gegevensverwerking" toepassen en implementeren in het Ontwerp (zie randnr. 13 & 14);
- alle essentiële elementen van de geplande gegevensverwerkingen in het Ontwerp of in het uitvoeringsbesluit of in een beraadslaging van een sectoraal comité of van het informatieveiligheidscomité opnemen (zie randnr. 10, 17 & 18).
- precisering van bijkomende waarborgen teneinde een passend beveiligingsniveau te verzekeren (zie randnr. 24);

is de GBA van oordeel dat het Ontwerp voldoende waarborgen kan bieden wat de bescherming van de persoonsgegevens van de betrokkenen betreft.

OM DEZE REDENEN

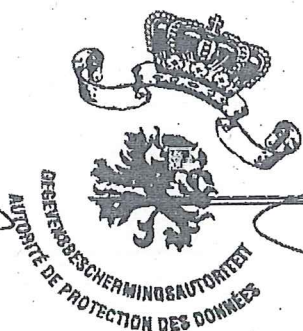
Brengt de GBA een **gunstig advies** uit aangaande het voorontwerp van decreet *betreffende de woonzorg* en dit onder de uitdrukkelijke voorwaarde dat voormelde opmerkingen bijkomend worden geïntegreerd

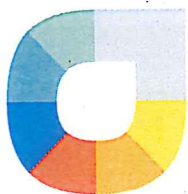
De wnd. Administrateur,
An Machtens

De Voorzitter,
Willem Debeuckelaere

**vlaamse
OUDERENRAAD**

Advies 2018/2

Op het voorontwerp van decreet betreffende de
woonzorg

20 juni 2018

Vlaamse Ouderenraad vzw — Broekstraat 49-53 — 1000 Brussel — www.vlaamse-ouderenraad.be

Inhoud

Situering	3
Vooraf.....	4
1. Accent op integrale, geïntegreerde en gebruikersgerichte zorg.....	4
2. Financiering in lijn met de nieuwe opdrachten en verwachtingen.....	5
3. Langetermijnvisie: sectoroverschrijdende langdurige zorg en ondersteuning.....	6
4. Integratie van woonzorgvoorzieningen	6
5. Versterken van de inspraak van gebruikers in alle woonzorgvoorzieningen.....	7
6. Verankering van het recht op betaalbare woonzorg	8
7. Programmatie van het zorgaanbod.....	9
8. Lokaal dienstencentrum als spil van de zorgzame buurt	10
9. Een betere toeleiding naar de gepaste woonzorgvorm.....	12
10. Afstemming met vervoer op maat en basisbereikbaarheid.....	13
11. Naar een duidelijk kader voor assistentiewoningen.....	13
12. Gebruiker en mantelzorger als volwaardige partners.....	15
13. Toezicht en goed bestuur	16

Situering

Nog nooit leefden mensen in Vlaanderen zo lang in zo'n goede gezondheid. Toch blijft het een realiteit dat naarmate mensen ouder worden, de kans op gezondheidskwalen en zorgnoden groeit. Wanneer die nood aan zorg uiteindelijk de kop opsteekt, komen telkens dezelfde wensen terug. Mensen vragen om kwaliteitsvolle zorg op maat van hun noden en wensen. Om ondersteuning die hen in staat stelt het roer over het eigen leven zo lang mogelijk zelf in handen te houden. En om gezien te worden als meer dan louter ontvangers van zorg, maar als mensen met doelen, wensen en sociale relaties.

Die diverse waaier aan woon- en zorgnoden vraagt natuurlijk een gevarieerd woonzorgaanbod. Het kader voor die zorgverlening wordt in grote mate bepaald door het woonzorgdecreet. In 2009 verving dit decreet de toenmalige ouderenzorg- en thuiszorgdecreten. Met het oog op de continuïteit van dienstverlening koos men voor één decreet voor de aanmelding, erkenning en subsidiëring van alle woonzorgvoorzieningen, zowel voor de thuiszorg als voor de residentiële ouderenzorg.

Bijna 10 jaar later is het woonzorglandschap duidelijk geëvolueerd. Door de vergrijzing blijft de vraag naar woonzorg voor ouderen stijgen. Tegelijk beschikt Vlaanderen door de zesde staatshervorming nu over een veel ruimer pakket aan bevoegdheden op vlak van welzijn en zorg. Die maakten onder meer een nieuw elan voor de Vlaamse Sociale Bescherming mogelijk, gericht op mensen met zorgnoden, waarbij tevens de fundamenten gelegd worden voor een persoonsvolgende financiering in de ouderenzorg.

Maar ook in wat verwacht wordt van woonzorgvoorzieningen zijn er duidelijke evoluties. Goed bestuur, inspraak, buurtgerichte zorg en kwaliteit van wonen en leven maken duidelijk hun opmars als kernbegrippen die intrinsiek verweven zijn met kwaliteitsvolle woonzorg. Meer en meer verschuift het accent van de medische zorg naar een volwaardige mix van kwaliteitsvol wonen, leven en zorgen. Met oog voor het betrekken van de mantelzorger en het bouwen aan zorgzame buurten. Tegelijk blijven hoge zorgkosten en een vaak ontoereikend of ongekend zorgaanbod knelpunten waarmee ouderen met zorgnoden geconfronteerd worden.

Gezien deze verschuivingen en uitdagingen wordt het woonzorgdecreet na bijna 10 jaar terecht geactualiseerd. Op vraag van minister voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin Jo Vandeuren brengt de Vlaamse Ouderenraad advies uit op het voorontwerp van het vernieuwde woonzorgdecreet. De Vlaamse Ouderenraad vertrekt daarbij zoals steeds vanuit de ervaringen, bemerkingen en inzichten van ouderen zelf.

Vooraf

Aan deze actualisering van het woonzorgdecreet ging een lang traject vooraf, in nauw overleg met de sector. Ook ouderen kregen daarin een duidelijke stem, zowel via de adviesvragen over de drie conceptnota's die de inhoudelijke basis legden voor dit decreet, als via deelname aan de task force en werkgroepen die de deelluiken van het decreet hebben voorbereid. De Vlaamse Ouderenraad waardeert deze aandacht voor inspraak en betrokkenheid, en is overtuigd dat deze positief heeft bijgedragen tot het voorontwerp dat nu voor advies voorligt.

Het spreekt voor zich dat het woonzorgdecreet vooral de krachtlijnen schetst waarbinnen de voorzieningen zullen moeten werken. Veel van de nieuwe principes en overgangsbepalingen zullen pas concreet vorm krijgen bij de uitwerking van de uitvoeringsbesluiten. In dit advies gaat de Vlaamse Ouderenraad daarom voor diverse punten tevens in op aandachtspunten en bezorgdheden met betrekking tot de uitvoeringsbesluiten, aangezien de inhoud daarvan bepalend zal zijn voor de totstandkoming van een inclusief en integraal woonzorgbeleid.

Tegelijk stelt de Vlaamse Ouderenraad vast dat er nog diverse stukken van de puzzel ontbreken om echt tot een globaal oordeel van de toekomstige ouderenzorg in Vlaanderen te kunnen komen. De herziening van de programmatie van het zorgaanbod, de personeelsnormen die dringend bijgesteld moeten worden, de financiering van de Vlaamse sociale bescherming, de nieuwe samenwerkingsverbanden binnen de eerstelijns, de stimulansen rond het lokaal sociaal beleid en de toekomstige persoonsvolgende financiering zullen stuk voor stuk nog een bepalende invloed hebben op de implementatie en impact van dit vernieuwde woonzorgdecreet.

1. Accent op integrale, geïntegreerde en gebruikersgerichte zorg

Het voorontwerp van het nieuwe woonzorgdecreet vertrekt expliciet vanuit het streven naar kwaliteitsvolle, integrale en geïntegreerde zorg, gericht op het versterken van de **levenskwaliteit en autonomie** van de persoon met een zorgnood. In lijn met de actuele evoluties en inzichten legt het decreet daarbij diverse nieuwe klemtonen in de verwachtingen ten aanzien van alle woonzorgvoorzieningen, die in de werkingsprincipes duidelijk hun weerslag krijgen.

De voorheen generieke werkingsprincipes worden nu opgesplitst in gebruikersgerichte en organisatorische werkingsprincipes, die samen de uitgangspunten vormen waaraan alle woonzorgvoorzieningen moeten voldoen en op aangesproken zullen worden. De Vlaamse Ouderenraad is niet alleen tevreden met het feit dat deze opdeling een **sterker accent op de gebruiker** legt, maar steunt ook de inhoud van de nieuwe werkingsprincipes, die duidelijk in lijn liggen met signalen en knelpunten die de Vlaamse Ouderenraad aanhaalde in eerdere adviezen.

Meer concreet leggen de **nieuwe werkingsprincipes** onder meer een uitgesproken accent op:

- de mensenrechten, de menselijke waardigheid en de integriteit van ouderen met een zorgnood
- de rol en betrokkenheid van de mantelzorger als partner in de zorg
- de opbouw van een vertrouwensvolle zorgrelatie met de gebruiker
- de sociale context en het versterken van het sociaal netwerk van de gebruiker
- het meewerken aan buurtgerichte zorg
- het spontaan aanbieden van zorg en ondersteuning op basis van (zorgwekkende) signalen vanuit de omgeving
- de aandacht voor preventie en vroegdetectie
- de opmaak van een zorg- en ondersteuningsplan in overleg met de gebruiker
- de vroegtijdige zorgplanning in dialoog met de gebruiker
- het bijdragen aan de positieve beeldvorming rond mensen met zorgnoden
- werkbaar werk en zorg op maat
- de kwaliteit van bestuur en management
- financiële weerbaarheid en transparantie
- de efficiënte en effectieve inzet van middelen

De Vlaamse Ouderenraad is tevreden met deze aangescherpte focus in de doelstellingen en werkingsprincipes van de woonzorg, zowel in functie van de kwaliteit van leven voor de gebruiker, als voor de opwaardering van de beeldvorming rond de woonzorg in Vlaanderen. Voor de Vlaamse Ouderenraad is het dan ook essentieel dat de **uitvoeringsbesluiten, de kwaliteitsmonitoring en het toezicht op de erkenningsvoorwaarden** ertoe leiden dat deze werkingsprincipes niet beperkt blijven tot obligate teksten op papier, maar tot reële acties en verbetertrajecten leiden.

2. Financiering in lijn met de nieuwe opdrachten en verwachtingen

Het nieuwe woonzorgdecreet stelt terecht hoge verwachtingen ten aanzien van de woonzorgvoorzieningen in het kader van goed bestuur, kwaliteitsvolle dienstverlening en buurtgerichte zorg voor mensen met zorgnoden. Het hoeft geen betoog dat dit van voorzieningen extra inspanningen zal vergen. De impact van het nieuwe decreet zal daardoor staan of vallen met de mate waarin voorzieningen over de nodige **middelen en mankracht** beschikken om deze opdrachten waar te maken.

Vanuit het oogpunt van de gebruiker is het daarbij belangrijk dat deze grotere verwachtingen ten aanzien van de voorzieningen **niet leiden tot een hogere bijdrage** voor de gebruiker of tot een grotere administratieve druk bij het personeel die het verstrekken van warme, empathische zorg in de weg staat. De financiering van de voorzieningen moet in lijn liggen met de nieuwe verwachtingen die gesteld worden, alsook mee evolueren met de reële zorgnoden in de thuiszorg en de residentiële zorg. Daarom is het noodzakelijk dat de volgende Vlaamse regering hiervoor een **groeipad in de meerjarenbegroting** voorziet.

De Vlaamse Ouderenraad verwijst hierbij ook naar lopende hervormingen op lange termijn waaronder de omschakeling van het huidige financieringssysteem in de zorg naar een model van persoonsvolgende financiering. Voor de Vlaamse Ouderenraad is een **zorgzwaartegebonden financiering** een essentiële basisvoorwaarde alvorens deze transitie doorgevoerd kan worden (cfr. [Advies 2018/1](#) en [Advies 2017/3](#)).

3. Langetermijnvisie: sectoroverschrijdende langdurige zorg en ondersteuning

In de memorie van toelichting omschrijft de Vlaamse regering de actualisering van het woonzorgdecreet als een noodzakelijke tussenstap richting de langetermijndoelstelling van een sectoroverschrijdend en ontschot '**decreet langdurige zorg en ondersteuning**'. Daarbij wordt ook verwezen naar de omslag van een voorzieningsgebonden naar een persoonsvolgend financieringsmodel als hefboom voor deze transitie.

Vanuit zijn pleidooi voor een **inclusief en leeftijdsonafhankelijk zorgbeleid**, waarbij elke persoon met een zorgnood zorg en ondersteuning op maat krijgt, steunt de Vlaamse Ouderenraad deze ambitie. De huidige structuren binnen het zorg- en welzijnslandschap vertrekken immers nog teveel vanuit een historisch gegroeide verkokering, die echte geïntegreerde zorg op basis van reële zorgnoden in de weg staat.

Tegelijk stelt de Vlaamse Ouderenraad vast dat deze uitgesproken ambitie verder **weinig concreet** gemaakt wordt. Hoewel het toe te juichen is dat het juridisch begrippenkader duidelijk afgestemd is op diverse andere (ontwerp-)decreten, wordt de manier waarop het nieuwe werkingskader voor woonzorgvoorzieningen een toekomstige bredere integratie ten goede komt, nergens in de memorie van toelichting inhoudelijk concreet gemaakt. De vraag stelt zich of een decreet dat vertrekt vanuit gebruikersgerichte functies, eerder dan vanuit soorten voorzieningen, geen concretere stap had kunnen betekenen in de richting van een ontschot decreet rond geïntegreerde langdurige zorg en ondersteuning, over doelgroepen heen.

Met het oog op de geschetste langetermijndoelstelling vraagt de Vlaamse Ouderenraad om een concreet **langetermijnkader**, dat in brede lijnen de verdere stappen schetst die voorzien zijn voor de beoogde integratie van langdurige zorg en ondersteuning.

4. Integratie van woonzorgvoorzieningen

In het nieuwe decreet worden de dagverzorgingscentra, de centra voor kortverblijf en de centra voor herstelverblijf toegevoegd aan de thuiszorgvoorzieningen. Ook worden er een aantal concepten en voorzieningen geschrapt, meer bepaald de regionale dienstencentra, de diensten voor logistieke hulp en de woonzorgnetwerken. De keuze om de opdrachten van de **regionale dienstencentra** onder te

brengen onder andere voorzieningen en de **diensten voor logistieke hulp** te integreren in de diensten voor gezinszorg, komen vanuit het oogpunt van de gebruiker tegemoet aan de vraag naar een minder versnipperd en meer eenvormig zorglandschap, en brengt in beide gevallen diverse vormen van dienstverlening samen bij één actor. Essentieel is uiteraard wel dat de dienstverlening naar ouderen in een thuiszorgsituatie hier niet onder lijdt.

De Vlaamse Ouderenraad denkt hierbij specifiek aan de **uitgebreide begeleiding bij woningaanpassingen** die momenteel vanuit regionale dienstencentra in samenwerking met de ziekenfondsen en diensten voor gezinszorg wordt geboden. Daarbij gaat het niet alleen om advisering rond mogelijke aanpassingen, maar ook om begeleiding bij de uitvoering en opvolging van de werkzaamheden en de afhandeling van praktische en administratieve formaliteiten die met de aanpassingswerken aan de woning gepaard gaan. Hoewel er in het decreet sprake is van advisering en begeleiding door de diensten maatschappelijk werk, lijkt de Vlaamse Ouderenraad in de memorie van toelichting geen omschrijving terug te vinden die overeenstemt met de uitgebreide individuele begeleiding voor werkzaamheden aan de woning zoals deze vandaag door bepaalde regionale dienstencentra en diensten gezinszorg wordt aangeboden. Het wegvallen van deze vorm van ondersteuning zou een opmerkelijke stap achteruit zijn in de ondersteuning van thuiswonende ouderen. De Vlaamse Ouderenraad vraagt dan ook om artikel 22 uit het bestaande woonzorgdecreet een plaats te geven in het nieuwe decreet.

De **woonzorgnetwerken** zoals voorzien in het huidige woonzorgdecreet zijn nooit vertaald geweest in uitvoeringsbesluiten. Gezien de lopende transitie binnen de eerste lijn begrijpt de Vlaamse Ouderenraad de voorkeur om de beoogde samenwerking binnen woonzorgnetwerken mee op te nemen in het bredere verhaal van de eerstelijnszones. De Vlaamse Ouderenraad is daarbij wel bezorgd om de eigenheid van de samenwerking rond ouderen. Woonzorgnetwerken waren uitgedacht als specifiek samenwerkingsverband tussen woonzorgcentra, gezinszorg, kortverblijf en assistentiewoningen met als doel om via samenwerking, informatie-uitwisseling en afstemming een gezamenlijk aanbod aan ouderenzorg te organiseren, om de toegang tot de zorg te faciliteren, de doeltreffendheid en continuïteit van die zorg te versterken en om samen een antwoord op acute zorg- en ondersteuningsvragen van ouderen te vinden. Gezien de huidige fase van het traject rond de hervorming van de eerste lijn is het moeilijk in te schatten in hoeverre de vooropgestelde doelstellingen van de woonzorgnetwerken binnen het bredere eerstelijnsverhaal een toereikende inbedding en uitvoering zullen krijgen.

5. Versterken van de inspraak van gebruikers in alle woonzorgvoorzieningen

Zelfregie en inspraak zijn centrale waarden die in alle conceptnota's in aanloop naar het nieuwe decreet terugkwamen. Toch is het uiteindelijke voorontwerp van decreet voor de Vlaamse Ouderenraad nog te weinig concreet naar garanties voor de **versterking van de inspraak van gebruikers** ten opzichte van de huidige situatie. Het werkingsprincipe om gebruikers te betrekken in

de vorm van individuele en collectieve participatie moet een duidelijke invulling krijgen. Voor wat betreft de individuele inspraak is de Vlaamse Ouderenraad onder meer vragende partij voor een verplicht **charter met gebruikersrechten**, dat mensen met zorgnoden duidelijkheid moet bieden over hun concrete rechten als gebruiker van een woonzorgvoorziening. De collectieve inspraak moet zich naast de verplichte gebruikersraden ook vertalen in een verankering van een **vertegenwoordiging in de raad van bestuur** van een woonzorgvoorziening. De Vlaamse ouderenraad denkt daarbij aan een referentiepersoon die de gebruikers vertegenwoordigt en een go-between is tussen de gebruikersraad en de raad van bestuur.

Positief is dat wel de **code voor goed bestuur** moet ingaan op de betrokkenheid van de stakeholders, waaronder de gebruikers en mantelzorgers. De Vlaamse Ouderenraad staat erop dat de code voor goed bestuur vertaald wordt naar een gebruikersvriendelijke en verstaanbare samenvatting die bezorgd wordt aan de gebruiker en publiek toegankelijk is op de website van de voorziening, met speciale aandacht voor de passages die betrekking hebben op de gebruiker.

Daarnaast moeten de gebruikersraden op de hoogte worden gebracht over de **resultaten van het toezicht** door de Zorginspectie en de resultaten van de kwaliteitsmonitoring. Verwacht wordt dat deze resultaten binnen dit overleg worden toegelicht en een startpunt vormen voor dialoog en verbetering.

Tot slot zou het creëren van concrete **gebruikersgerichte kwaliteitsindicatoren rond inspraak en participatie** het betrekken van de gebruiker een minder vrijblijvend karakter geven. De Vlaamse Ouderenraad vraagt om hiervoor een kwaliteitskader te ontwikkelen, in samenwerking met de Vlaamse Ouderenraad en verenigingen voor mantelzorgers en gebruikers. Daaraan gekoppeld verwacht de Vlaamse Ouderenraad ook dat de inspecties meer vertrekken vanuit het gebruikersperspectief en de ervaren kwaliteit van zorg en leven.

6. Verankering van het recht op betaalbare woonzorg

Het woonzorgdecreet staat de Vlaamse regering toe om voor de woonzorgvoorzieningen die geen deel uitmaken van de VSB een gebruikersbijdrage of dagprijs in te voeren in het kader van dit decreet. Gezien onder meer de vaststelling dat de prijzen in de residentiële zorg sterker stijgen dan de inflatie, terwijl de zorgbudgetten binnen de VSB deze evolutie niet volgen, vreest de Vlaamse Ouderenraad dat de kostprijs voor alsmear meer mensen een barrière vormt voor de toegang tot woonzorg. De Vlaamse Ouderenraad vraagt daarom het **recht op betaalbare woonzorg** duidelijk mee te verankeren in het woonzorgdecreet en door te trekken naar de bepalingen omtrent dagprijzen en gebruikersbijdragen in de uitvoeringsbesluiten. De Vlaamse Ouderenraad vraagt tevens een onderzoek naar mechanismen die de betaalbaarheid van de woonzorg kunnen garanderen.

In het verlengde van deze bemerking pleit de Vlaamse Ouderenraad ook voor het verkennen van de mogelijkheden voor sociale woonondersteuning in residentiële woonzorgvoorzieningen. Vlaanderen biedt diverse vormen van ondersteuning om mensen te helpen **betaalbaar te wonen**, van sociale

woningen tot de huursubsidie voor ouderen die verhuizen naar een aangepaste woning. Maar wanneer ouderen die in een sociale woning wonen of dankzij de huursubsidie een aangepaste woning huren naar een **woonzorgcentrum** verhuizen, valt al die woonondersteuning plots weg. Deze financiële terugval vormt voor ouderen in armoede vaak een barrière die ertoe leidt dat ze een verhuis naar het woonzorgcentrum langer uitstellen dan aangewezen is. De Vlaamse Ouderenraad vraagt om in samenwerking met de minister voor Wonen op zoek te gaan naar mechanismen om sociale woonondersteuning ook mogelijk te maken voor de woonkostcomponent in de residentiële ouderenzorg.

Zowel in de residentiële ouderenzorg, centra voor kortverblijf, de psychiatrische verzorgingstehuizen als in de sector voor personen met een handicap kunnen voorzieningen **infrastructuursubsidies** ontvangen voor de nieuwbouw of renovatie, die in mindering gebracht worden van de dagprijs. De Vlaamse Ouderenraad merkt echter grote verschillen tussen de woonzorgcentra en centra voor kortverblijf die een beperkt vast forfait ontvangen in tegenstelling tot de voorzieningen binnen de sector voor personen met een handicap die een variabel forfait krijgen op basis van zorgzwaarte. De Vlaamse Ouderenraad is van oordeel dat de verschillende procedures niet bijdragen aan de ambitie om te streven naar een geïntegreerd en leeftijdsonafhankelijk zorg- en welzijnsbeleid, noch tegemoet komt aan de nood aan een meer zorgzwaartegebonden financiering.

Met het oog op betaalbare en kwalitatieve zorg, herhaalt de Vlaamse Ouderenraad tevens zijn principiële standpunt dat er **op zorg geen winst** gemaakt mag worden. De Vlaamse Ouderenraad vraagt duidelijke kaders voor sociaal ondernemerschap en marktwerking in de zorg. Zorgaanbieders moeten gedreven worden door de doelstelling om betaalbare en kwaliteitsvolle woonzorg aan te bieden en niet door winstmaximalisatie. In functie daarvan moeten de toegekende overheidsmiddelen gebruikt worden waarvoor ze bedoeld zijn en moet de Zorginspectie daarop toezien.

7. Programmatie van het zorgaanbod

De Vlaamse Ouderenraad steunt het voornemen van de Vlaamse overheid om de programmatiecriteria te actualiseren en te baseren op een **wetenschappelijk gevalideerde en geactualiseerde behoefteeraming** die alle reële zorgnoden capteert. De programmatie moet ertoe leiden dat het zorgaanbod voldoende groot en verscheiden is en een passend antwoord biedt op alle zorgvragen, wat met de huidige programmatiecriteria onvoldoende het geval is.

Hoewel de Vlaamse Ouderenraad voorstander is van de wetenschappelijk gevalideerde behoefteeraming die uitgewerkt wordt, stelt de raad vast dat dit onderzoek nog een jarenlang traject moet doorlopen. Gezien de actuele zorgtekorten die zich nu al voordoen, is het noodzakelijk om al voor de finalisering van de wetenschappelijke behoefteeraming stappen te nemen om de **programmatie bij te sturen**. Eventueel kunnen de tussentijdse deelresultaten van het onderzoek en signalen vanuit de eerstelijnszones hiervoor richting bieden. Tegelijk zouden de wachtlijsten geobjectiveerd en transparant gemaakt moeten worden. Tot slot zou het ook het interessant zijn om

in de memorie van toelichting een tijdspad voor het onderzoek en de herziening van de programmatiecriteria op te nemen.

De programmatie van het aanbod biedt uiteraard nog geen garantie op het tot stand komen van dat aanbod. Zonder een diverse waaier aan woonzorgvoorzieningen in de nabije omgeving blijven er voor veel ouderen met zorgnoden **lacunes** bestaan in het kader van buurtgerichte zorg en de realisatie van een geïntegreerd zorgcontinuüm. De Vlaamse Ouderenraad dringt er dan ook op aan om te zorgen voor stimulansen voor gemeenten om in te zetten op een toereikend woonzorgaanbod in hun gemeente, van de lokale dienstencentra tot woonzorgcentra, onder meer via incentives vanuit het decreet Lokaal Sociaal Beleid.

De Vlaamse Ouderenraad mist een sterkere verankering van **crisisopvang** in het ontwerpdecreet. Er moet een betere match komen tussen de leegstaande plaatsen in de volledige waaier van woonzorgvoorzieningen in functie van opvangmogelijkheden bij urgente crisissituaties. We vragen om dit in te schrijven als werkingsprincipe in het decreet.

Het voorzien van één geïntegreerde **programmatie** voor de **centra voor dagopvang** en **centra voor dagverzorging** is positief in de zin dat er prioriteit gegeven wordt aan de doelstelling om in elke gemeente minstens een vorm van dagondersteuning aan te bieden. Vandaag wordt in een 100-tal gemeenten immers nog geen enkele vorm van dagondersteuning geboden. Anderzijds richten dagopvang en dagverzorging zich elk tot een andere doelgroep met specifieke zorg- en ondersteuningsnoden. In die zin zijn beide types woonzorgvoorzieningen complementair, eerder dan overlappend. De huidige programmatie wringt met dat principe, en leidt ertoe dat ouderen zich bij gebrek aan een alternatief in hun gemeente ofwel richten tot een voorziening die minder ondersteuning op maat kan bieden, ofwel sneller moeten verhuizen naar een woonzorgcentrum. De Vlaamse Ouderenraad dringt er daarom op aan om zo snel mogelijk tot een **aparte programmatie** voor dagverzorging en dagopvang te komen.

Bij de **omzetting van een erkenning** van een woonzorgvoorziening in een erkenning of vergunning van een andere woonzorgvorm is het voor de Vlaamse Ouderenraad belangrijk dat er rekening wordt gehouden met de specifieke vraag naar zorg en ondersteuning binnen de regio, zodat er bij de omzetting van een erkenning geen tekorten (kunnen) ontstaan in het aanbod binnen een bepaalde regio.

8. Lokaal dienstencentrum als spil van de zorgzame buurt

Het lokaal dienstencentrum ondergaat in dit voorontwerp van decreet merkbaar de grootste transformatie. Tegenover de vroegere al te enge focus op informatieve, vormende en recreatieve activiteiten ligt het accent nu expliciet op de verbindende rol van het lokaal dienstencentrum in het kader van **zorgzame buurten** waarbij preventie, laagdrempeligheid en een buurtgerichte aanpak de sleutelbegrippen zijn.

Zoals geschetst in de memorie van toelichting zal de werking van het dienstencentrum vertrekken vanuit een concrete **analyse van de buurt**. Op basis van die beschouwing van de buurt, de bewoners, de buurtbeleving, de sterktes en hiaten en de actoren op het terrein ontplooit het dienstencentrum een werking op maat van de noden van kwetsbare buurtbewoners. Het mee realiseren van een zorgzame buurt geldt daarbij als centrale drijfveer.

Voor de Vlaamse Ouderenraad moet het lokaal dienstencentrum daarbij in eerste instantie optreden als **facilitator** van initiatieven die vanuit de buurt of gemeenschap groeien en passen binnen de vernieuwde doelstellingen van het lokaal dienstencentrum. Door lokale actoren samen te brengen en te ondersteunen kan het lokaal dienstencentrum initiatieven die groeien binnen het sociaal weefsel van een gemeente versterken en verduurzamen.

Gezien de faciliterende rol van het lokaal dienstencentrum ten aanzien van initiatieven in de buurt, is **samenwerking met lokale vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties** voor de Vlaamse Ouderenraad een vereiste. Momenteel wordt dit in het decreet nog te vrijblijvend geformuleerd. In het kader van zorgzame buurten en de vermaatschappelijking van de zorg is het essentieel om voort te bouwen op de competenties en netwerken die al onder bewoners, verenigingen en andere actoren aanwezig zijn. Net daar heeft het lokaal dienstencentrum een cruciale rol te spelen, door samenwerking rond lacunes in de buurt te stimuleren en door wat groeit vanuit vrijwilligers te ondersteunen, zonder het initiatief uit handen te nemen.

Vanuit deze visie op de specifieke rol van lokale dienstencentra, stelt de Vlaamse Ouderenraad zich vragen bij de piste die in het decreet wordt opengelaten om lokale dienstencentra te laten uitbaten door **commerciële initiatiefnemers**. Voor de Vlaamse Ouderenraad valt de opdracht om kwetsbare - en vaak moeilijk bereikbare - bewoners in de buurt te bereiken, hun noden in kaart te brengen, samenwerkingsverbanden rond deze bewoners te stimuleren en het lokaal sociaal beleid mee vorm te geven, moeilijk te verenigen met een op winst gericht organisatiemodel. Het laten uitvoeren van deze opdrachten door rechtspersonen met een commercieel doeleinde creëert volgens de Vlaamse Ouderenraad het te vermijden risico dat deze dienstencentra zullen vervallen in het louter aanbieden van sociale en recreatieve activiteiten aan valide ouderen die weinig risico op kwetsbaarheid lopen. De Vlaamse Ouderenraad vraagt het voorontwerp van decreet hier te herzien.

Een nieuw accent dat in de memorie van toelichting gelegd wordt, is dat het aanbieden van ondersteunende diensten zowel moet kunnen binnen het lokaal dienstencentrum zelf als **via gedecentraliseerde antennes**. Dit is volgens de Vlaamse Ouderenraad een belangrijk en positief nieuw accent. Het is belangrijk dat elke buurt een beroep kan doen op de dienstverlening van een lokaal dienstencentrum. Binnen dat idee steunt de Vlaamse Ouderenraad de stimulans voor lokale dienstencentra om buiten de eigen muren te treden.

Zoals hoger geschetst, wordt de buurtanalyse voor lokale dienstencentra een belangrijk instrument om de aangeboden dienstverlening af te kunnen stemmen op de noden en verwachtingen in de buurt.

Voor de Vlaamse Ouderenraad moeten er voldoende stimulansen en ondersteuning zijn zodat lokale dienstencentra ten volle hun rol kunnen opnemen om op een **efficiënte en effectieve wijze de buurtanalyse uit te voeren**. Inzichten uit bestaand onderzoek die geleid hebben tot goede praktijken en concrete instrumenten zijn een belangrijke bron van inspiratie.

Om in samenspraak met alle relevante actoren de lokale uitdagingen in kaart te brengen en de werking van het dienstencentrum te optimaliseren, vraagt de Vlaamse Ouderenraad een **structureel overleg** waarlangs gebruikers en relevante lokale verenigingen en adviesraden, waaronder de lokale ouderenraad, betrokken zijn bij en advies kunnen geven over de buurtanalyse, de opmaak en opvolging van het meerjarenplan en de evaluatie van de werking van het lokaal dienstencentrum.

9. Een betere toeleiding naar de gepaste woonzorgvorm

Het decreet bevat het gebruikersgerichte werkingsprincipe om te informeren over het volledige aanbod aan woonzorg, maar voor de Vlaamse Ouderenraad moeten de **effectieve toeleiding en oriëntatie** naar de meest gepaste en gewenste zorg ook tot de opdrachten van elke woonzorgvoorziening behoren. Samenwerkingsverbanden binnen de eerstelijnszorg zijn hierbij essentieel.

De Vlaamse Ouderenraad steunt de wijzigingen voor de centra voor kortverblijf. Vooral de bijkomende erkenning voor de functie van **oriënterend kortverblijf** komt tegemoet aan de steeds kortere ligduur in de ziekenhuizen waarbij ouderen soms plots moeten vertrekken en niet weten waar ze naartoe kunnen. Het vraagt soms tijd om de mantel- en professionele zorg in de thuiscontext te organiseren en te optimaliseren. Vandaag zijn er al heel wat centra die op deze noden inspelen en deze functie in de praktijk waarmaken. Naar alle verwachting zal dit type kortverblijf in de toekomst alsmear belangrijker worden. De programmatie en de financiering moeten hierop afgestemd worden. Voor de Vlaamse Ouderenraad is het essentieel dat deze nieuwe woonzorgvorm toegankelijk is voor alle thuiswonende mensen met een zorgnood en niet enkel dient als vangnet om het steeds snellere ontslag vanuit het ziekenhuis op te vangen.

Gezien de specificiteit en de verschillende doelgroepen van de drie types kortverblijf benadrukt de Vlaamse Ouderenraad wel dat het essentieel is dat elk van de drie vormen **een aparte plaats krijgt in de programmatie**.

Ook nieuw in dit ontwerp van decreet is de **coördinatiefunctie voor multifunctionele woonzorgcentra** die naast hun opdracht als woonzorgcentrum ook een centrum voor kortverblijf, centrum voor dagverzorging en/of een groep van assistentiewoningen ontplooiën. Het valt toe te juichen dat naast de toeleidingsopdrachten van andere woonzorgvoorzieningen, gebruikers ook via deze functie hulp kunnen krijgen in hun zoektocht naar ondersteuning die aansluit bij hun noden en wensen. Uiteraard is het hierbij essentieel dat gebruikers **keuzevrijheid** behouden.

10. Afstemming met vervoer op maat en basisbereikbaarheid

In het voorontwerp van decreet is er aandacht voor het **'binnen bereik brengen'** van het aangepast vervoer van en naar de centra voor dagopvang en dagverzorging. Idealiter kan elke persoon met een zorgnood in zijn nabije omgeving terecht voor gepaste zorg. In de praktijk is het echter voor tal van ouderen met een zorgnood een dagelijkse realiteit dat ze zich, al dan niet over grote afstanden, moeten verplaatsen en afhankelijk zijn van vervoer door mantelzorgers, openbaar of aangepast vervoer.

Wanneer het openbaar vervoer en het vervoer op maat niet afgestemd zijn op de spreiding en samenwerking van de zorgactoren en voorzieningen op het terrein, kan dat alleen maar hinderlijk werken in de toegang van naadloze zorg en ondersteuning. Net hier loopt vandaag een ingrijpend hervormingstraject, in het kader van het decreet **basisbereikbaarheid**. Toch lijken de eerstelijnszones en de opgerichte vervoerregio's tot nader order weinig op elkaar afgestemd. Evenmin zijn er garanties dat bij het uittekenen van het vervoersaanbod rekening wordt gehouden met de bereikbaarheid van zowel de residentiële als de thuiszorgvoorzieningen en de lokale dienstencentra.

Voor de Vlaamse Ouderenraad is het onvoldoende duidelijk wie uiteindelijk **garanties** zal bieden op **beschikbaar, aangepast en betaalbaar vervoer** van en naar de diverse woonzorgvoorzieningen. Het is daarom essentieel dat zowel woonzorgvoorzieningen als mensen met zorgnoden en hun mantelzorgers inspraak krijgen in de vervoerregioraad in functie van het uittekenen van het vervoersaanbod en de invulling van het vervoer op maat, zodat het aanbod optimaal afgestemd kan worden op hun noden en behoeften.

11. Naar een duidelijk kader voor assistentiewoningen

Wat de groepen van assistentiewoningen betreft, zorgt het nieuwe decreet voor een **uitgebreidere en meer gedetailleerde omschrijving van de opdrachten**, onder meer met betrekking tot de crisis- en overbruggingszorg, de noodoproepen, de taken van de woonassistent, de buurtwerking en het aanbod qua ontspanning en zinvolle dagbesteding. Op deze manier wordt de dienstverlening die de gebruiker mag verwachten concreter, wat tegemoet komt aan de bestaande onduidelijkheden hierrond in de praktijk.

Een groep van assistentiewoningen heeft de opdracht een **woonassistent** aan te stellen om de decretale opdrachten ten aanzien van de gebruiker te vervullen. De taken van de woonassistent worden daarbij aanzienlijk uitgebreid. De Vlaamse Ouderenraad steunt deze keuze voor een duidelijke omschrijving van de dienstverlening ten aanzien van de gebruiker, maar is tegelijk bezorgd over een verhoging van de kostprijs van deze woonassistent, en het risico dat dit doorgerekend wordt aan de gebruikers. Gezien ook ouderen in goede gezondheid preventief kunnen verhuizen naar een assistentiewoning, is de doelgroep van assistentiewoningen breder dan enkel mensen met zware zorgnoden. Deze ouderen beschikken daardoor niet over een zorgbudget of -ticket vanuit de VSB om

deze meerkost te helpen dragen. De Vlaamse Ouderenraad pleit er dan ook voor om - eventueel enkel ten aanzien van ouderen met een weinig bestaansmiddelen - op zoek te gaan naar mogelijkheden voor een financiële tussenkomst in de kostprijs van de woonondersteuning.

Het bestaan van zowel erkende als **aangemelde assistentiewoningen** leidde voor heel wat ouderen tot verwarring en ongewenste situaties doordat zij niet, verkeerdelijk of onvoldoende geïnformeerd waren over het onderscheid tussen erkenning en aanmelding. Hierdoor kregen veel ouderen in aangemelde assistentiewoningen te maken met onverwachte problemen in verband met de uitbating, de woonassistentie, ontoereikende zorg- en dienstverlening en het niet hebben van garanties op hulp in geval van nood. De afschaffing van aanmelding zorgt ervoor dat ouderen met zorgnoden voortaan garanties krijgen op kwaliteit en de juiste omkadering qua zorg en ondersteuning.

Aangemelde assistentiewoningen zullen genoodzaakt zijn om zich aan te passen en een erkenning aan te vragen, of zullen hun activiteiten als assistentiewoning moeten stopzetten. De Vlaamse Ouderenraad stelt zich hierbij wel vragen omtrent de **bescherming van ouderen die momenteel in een aangemelde voorziening verblijven**. Voor de Vlaamse Ouderenraad is het belangrijk dat de financiële gevolgen van de aanpassingen in functie van een erkenningsaanvraag gedragen worden door de beheerder en niet worden doorgerekend aan de oudere koper of huurder. Bij een stopzetting van de activiteiten dient elke oudere ondersteund en beschermd te worden op vlak van continuïteit van wonen, zorg en dienstverlening.

Voor niet-erkende voorzieningen verbiedt het nieuwe woonzorgdecreet zowel het **gebruik van de naam** 'groep van assistentiewoningen' als het **uitbaten van dezelfde activiteiten** onder een andere naam. Hiermee wordt ingespeeld op de begripsverwarring bij veel ouderen ten gevolge van de wildgroei aan alternatieve benamingen voor assistentiewoningen (zoals "serviceflats") die in de volksmond vaak veel bekender zijn. Toch stelt de Vlaamse Ouderenraad zich de vraag in hoeverre de huidige decretale bepalingen alle grijze zones op het terrein uitsluiten. Hoe wordt afgebakend vanaf wanneer een bepaald aanbod aan diensten te dicht bij het dienstenaanbod van een erkende voorziening komt? De Vlaamse Ouderenraad dringt erop aan hier de nodige aandacht aan te besteden in het kader van de uitvoeringsbesluiten. Tegelijk is het voor de Vlaamse Ouderenraad van groot belang dat er een **sluitend toezicht** wordt gevoerd op het niet verkeerd gebruik van de benaming en aanbieden van gelijkaardige activiteiten onder een andere naam.

Voorts dringt de Vlaamse Ouderenraad erop aan om de **regionale spreiding** van groepen van assistentiewoningen te bewaken en indien nodig in een programmatie te voorzien.

Tot slot dient de **klachtenbehandeling van de Woonzorglijn** extra aandacht te besteden aan bewoners van assistentiewoningen, ongeacht de aard van de assistentiewoning of de aard van de klacht (zorg, infrastructuur, eigenaar, huurder, syndicus...).

12. Gebruiker en mantelzorgers als volwaardige partners

De Vlaamse Ouderenraad waardeert de wettelijke verankering van het betrekken van de gebruiker en mantelzorgers bij de zorg en ondersteuning, en de uitbreiding van de opdracht om gebruikers te ondersteunen in hun zelfregie en participatie. In lijn met de definiëring in het decreet moeten zorg en ondersteuning wel ruimer begrepen worden dan vandaag waarbij de aandacht vooral uitgaat naar fysieke/medische zorg. De betrokkenheid van gebruikers moet draaien rond het geheel aan ondersteuning op vlak van **wonen, welzijn en leven**.

De bredere opdracht voor de **verenigingen voor mantelzorgers en gebruikers** komt tegemoet aan verwachting dat mantelzorgers zich erkend en gewaardeerd voelen en meer betrokken worden als volwaardige partners in de zorg. De uitbreiding van de opdracht om de mantelzorgers te versterken, te werken aan belangenbehartiging en een positieve beeldvorming is voor de Vlaamse Ouderenraad een positieve stap in het proces van empowerment van de gebruiker en mantelzorgers.

In artikel 12 vermeldt 5° de mogelijkheid voor de **diensten voor gezinszorg** om op verzoek van de gebruiker de coördinatie van de integrale en geïntegreerde zorg en ondersteuning op te nemen. Met oog op de actieve betrokkenheid van de mantelzorgers in de coördinatie van de zorg vraagt de Vlaamse Ouderenraad om aan het einde van die zinsnede "**in samenspraak met de mantelzorgers**" toe te voegen.

Met betrekking tot **opname buiten de erkende capaciteit** van het woonzorgcentrum is het positief dat de 'mantelzorgers' ruimer wordt ingevuld dan de persoon waarmee men gehuwd is of wettelijk samenwoont (vb. inwonende broer of zus). De Vlaamse Ouderenraad stelt zich wel vragen bij de **praktische haalbaarheid en betaalbaarheid** van deze formule voor veel mantelzorgers met een eigen woning. Het verhuren van de eigen woonst brengt extra zorgen met zich mee, gezien deze (doorgaans oudere) woningen vaak niet aangepast zijn aan de vereisten op de huurmarkt. Het verkopen van de woonst is dan weer niet aan te raden gezien de verkoop van de woning vaak leidt tot het verlies van het recht op het zorgbudget voor ouderen met een zorgbehoefte tot 10 jaar in de toekomst.

Langs de kant van de voorziening blijft het opnemen van mantelzorgers in het woonzorgcentrum dan weer **heel vrijblijvend**. Bovendien wordt er geen enkele stimuli opgenomen ten aanzien van de woonzorgcentra. Het creëren van woonegelegenheden voor mantelzorgers en/of partners en het vervullen van basisopdrachten ten aanzien van de opgenomen mantelzorgers vragen om inspanningen waar op dit moment weinig tegenover staat. Er moeten incentives gecreëerd worden om woonzorgcentra te stimuleren deze mogelijkheden op te nemen binnen een haalbaar en betaalbaar kader. Indien de baten niet opwegen tegen de kosten vreest de Vlaamse Ouderenraad dat het aantal woonzorgcentra dat deze mogelijkheid wil benutten beperkt zal blijven.

13. Toezicht en goed bestuur

De vernieuwing van het woonzorgdecreet betekent ook een belangrijke stap vooruit in de voorwaarden op vlak van **bestuurlijke en financiële weerbaarheid en transparantie**. Elementen daarin zijn onder meer een financiële meerjarenplanning, de melding van belangrijke strategische beslissingen, risicobeheer en de code voor goed bestuur. Gezien het belang hiervan voor de continuïteit van de zorg en de ervaringen uit de praktijk, juicht de Vlaamse Ouderenraad deze wijzigingen toe. Verder hoopt de raad dat het **permanent overlegorgaan weerbaarheid en transparantie** kan instaan voor een daadkrachtige en dynamische invulling van de betreffende verplichtingen, waarbij continu snel ingepikt kan worden op de evoluties op het terrein.

De Vlaamse Ouderenraad is overtuigd van het belang van **toezicht** op erkende voorzieningen als garantie op kwaliteit, maar vindt ook dat er op basis van het toezicht meer stimulansen moeten zijn om trajecten op te zetten ter verbetering van de kwaliteit van zorg en leven. De Vlaamse Ouderenraad pleit daarom voor een **inspectieconcept** dat sterker focust op de ervaren kwaliteit van leven en meer aandacht heeft voor positieve en ondersteunende feedback die voorzieningen op weg helpt. Dit in tegenstelling tot de huidige werking waarbij de focus nog te eenzijdig ligt op veilige basiszorg, het voorkomen van incidenten en het afvinken van de regels en normen. Tegelijk vraagt de Vlaamse Ouderenraad ook om **gebruikers te betrekken** bij het effectieve toezicht en uitvoeren van kwaliteitsmetingen.

Woonzorgvoorzieningen zullen zich moeten houden aan **strengere voorwaarden** en de voorzieningen die daar niet aan voldoen riskeren strengere sancties en boetes. Opnieuw is dit een bijkomende bescherming ten aanzien van de gebruikers, al benadrukt de Vlaamse Ouderenraad hierbij wel dat deze boetes niet doorgerekend mogen worden aan de gebruikers.

De Vlaamse Ouderenraad vraagt tevens meer aandacht voor het **klachtrecht** van de gebruiker in het decreet. Een goede klachtenbehandeling is essentieel binnen het bewaken en verbeteren van de kwaliteit van zorg en leven.

Wanneer blijkt uit het verslag van de zorginspectie dat een woonzorgvoorzieningen ernstig en herhaaldelijk in gebreke blijft of de continuïteit van zorg en dienstverlening ernstig in gevaar is, kan de Vlaamse overheid de rechter verzoeken een **voorlopige bewindvoerder** aan te stellen. De Vlaamse Ouderenraad is tevreden met de procedure waarbij deze bewindvoerder optreedt ter bescherming van de zorgvrager en instaat voor het verzekeren van het aanbieden van kwaliteitsvolle zorg en ondersteuning zonder onderbreking. Gebruikers moeten in dergelijke situaties tijdig en transparant op de hoogte worden gebracht.

Tot slot stelt de Vlaamse Ouderenraad vast dat het voorontwerp van het woonzorgdecreet rekening houdt met de invoering van de wetgeving omtrent **betaald verenigingswerk** binnen de federale wetgeving. Indien voor de diensten voor oppashulp en de ondersteuning in woonzorgcentra een

beroep kan gedaan worden op dit betaald verenigingswerk, staat de Vlaamse Ouderenraad erop dat de Vlaamse overheid hiervoor kwaliteitscriteria bepaalt en de impact op het terrein opvolgt. Dit omvat de impact op zowel de personeelssamenstelling, op de kwaliteit van dienstverlening als op het vrijwilligerswerk binnen de sector.

Goedgekeurd door het dagelijks bestuur op 20 juni 2018.

Van: Toezichtcommissie

Verzonden: donderdag 21 juni 2018 10:21

Aan: Baeyens, Ann <ann.baeyens@vlaanderen.be>

CC: Van Den Heuvel, Bernadette <bernadette.vandenheuvel@vlaanderen.be>; Frea De Keyzer <frea.dekeyzer@kuleuven.be>; Goossens, Martine <martine.goossens@vlaanderen.be>; Theunis, Klaartje <klaartje.theunis@vlaanderen.be>

Onderwerp: RE: adviesvraag woonzorgdecreet

Beste mevrouw Baeyens,

Ik verwijs naar mijn mail van 12 juni 2018. Zoals telefonisch afgesproken bezorgen we u het informele advies van het secretariaat van de VTC. Dit is dus geenszins te beschouwen als een advies van de Vlaamse Toezichtcommissie.

Wij namen intussen ook het advies nr. 49/2018 van 13 juni 2018 van de Gegevensbeschermingsautoriteit door.

Het gros van deze opmerkingen komt overeen met wat het secretariaat van de VTC al had voorbereid voor de inwerkingtreding van het AVG-decreet, waardoor de VTC momenteel geen adviesbevoegdheid kan uitoefenen.

Ter aanvulling van dit advies nog volgende aandachtspunten:

Artikel 4, §2 somt de organisatorische werkingsprincipes op die woonzorgvoorzieningen en verenigingen in acht nemen. Onder punt 16° wordt vermeld: "*ze zetten in op innovatie en digitalisering van zorg- en ondersteuningsprocessen en gegevensdeling*". In de memorie van toelichting zijn de woorden "en gegevensdeling" weggefallen en ook niet nader worden toegelicht. Nochtans is het aangewezen ook hier te benadrukken dat de gegevensdeling dient georganiseerd conform de principes van de AVG.

Wat betreft gegevensdeling: het machtigingssysteem, zoals bestond voor de inwerkingtreding van de AVG, wordt afgeschaft. Het AVG-decreet voorziet in een systeem van **protocollen tussen de verwerkingsverantwoordelijken**. Dit betekent dat voor de gegevensdeling tussen instanties (cf. decreet openbaarheid van bestuur, en later bestuursdecreet) verplicht een protocol moet worden afgesloten door de betrokken verantwoordelijken voor de verwerking. De protocolregeling treedt in werking op de datum van publicatie van het AVG-decreet (wordt verwacht medio juli 2018). Een protocol kan voor advies voorgelegd worden aan de VTC. Meer informatie daarover zal eind juli 2018 op onze website gepubliceerd worden.

De protocolplicht is dus ook van toepassing op de mededeling van persoonsgegevens vermeld in artikel 59, laatste lid, voor de doeleinden zorgverstrekking en beleidsondersteuning, voor zover persoonsgegevens worden meegedeeld door instanties als bedoeld in het decreet openbaarheid van bestuur.

Wat betreft het eerste doel (a) verduidelijkt de memorie van toelichting dat gaat het om een uitwisseling van persoonsgegevens tussen en binnen voorzieningen en tussen voorzieningen en andere professionele hulp- en dienstverleners die aan geheimhoudingsplicht onderworpen zijn. De memorie van toelichting stelt dat de Vlaamse Regering ook de uitwisseling van persoonsgegevens tussen voorgaande actoren zal regelen, hoewel de tekst van het decreet dit niet voorziet. Tenzij het hier anonieme gegevens betreft, maar dit dient verduidelijkt in het ontwerpdecreet.

Wat betreft het tweede doel (b) wordt voorzien in overdracht van gegevens naar de Vlaamse overheid voor beleidsdoelstellingen. Daarnaast wordt niet gespecificeerd of de mededeling aan de Vlaamse overheid persoonsgegevens, pseudonimisering of anonimisering betreft. De vraag is of het nodig is om met het oog op beleidsondersteuning over niet-gecodeerde of zelfs gecodeerde gegevens te beschikken. Vaak zijn anonieme gegevens voldoende. Dit dient verduidelijkt te worden.

Een protocolverplichting geldt niet in het geval het **informatieveiligheidscomité** dat wordt opgericht met toepassing van de wet tot oprichting van het informatieveiligheidscomité en tot wijziging van diverse wetten betreffende de uitvoering van verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van richtlijn 95/46/EG, bevoegd is om over die mededeling een beraadslaging te verlenen. Dit zal vermoedelijk het geval zijn voor de uitwisseling van persoonsgegevens voor het eerste doeleinde

Daarnaast is een protocol ook niet verplicht in het geval van **uitwisseling van persoonsgegevens binnen eenzelfde instantie**, bijvoorbeeld twee afdelingen binnen een departement of binnen een agentschap. De verwerkingsverantwoordelijke beslist in voornoemde gevallen over de gevraagde mededeling.

Met vriendelijke groeten,

Caroline Vernailen

Van: Baeyens, Ann

Verzonden: dinsdag 12 juni 2018 15:08

Aan: Toezichtcommissie <toezichtcommissie@vlaanderen.be>

CC: Van Den Heuvel, Bernadette <bernadette.vandenheuvel@vlaanderen.be>; Frea De Keyzer <frea.dekeyzer@kuleuven.be>; Goossens, Martine <martine.goossens@vlaanderen.be>; Theunis, Klaartje <klaartje.theunis@vlaanderen.be>

Onderwerp: RE: adviesvraag woonzorgdecreet

Beste,

Dank voor deze informatie. In navolging van het telefonisch contact dat onze juriste mevr. Frea De Keyzer net met u had, vragen wij u bij deze graag om het informeel advies waarvan u melding maakt in uw mail.

Gezien de gangbare adviestermijnen en om het logistiek proces van het woonzorgdecreet niet in het gedrang te brengen, hebben wij dit advies nodig tegen 22 juni eerstkomende. Dit advies zal ons toelaten de conformiteit van het decreet met de nieuwe verordening na te gaan.

Alvast dank en vriendelijke groeten

Ann Baeyens

Ann Baeyens
Raadgever woonzorg

Kabinet Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

Koning Albert II-laan 35 bus 90, 1030 Brussel
Tel. 02 552 64 25

"Dit bericht met zijn eventuele bijlage(n) verbindt de minister op geen enkele wijze. Enkel officieel ondertekende briefwisseling kan dat. De minister kan bijgevolg niet aansprakelijk worden gesteld voor de inhoud ervan en zijn eventuele bijlage(n). De afzender kan niet verantwoordelijk worden gesteld voor enige wijziging van zijn bericht tijdens de elektronische transmissie."

Van: Toezichtcommissie

Verzonden: dinsdag 12 juni 2018 13:57

Aan: Baeyens, Ann <ann.baeyens@vlaanderen.be>

Onderwerp: adviesvraag woonzorgdecreet

Beste mevrouw,

De Verordening (Eu) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad Van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (hierna "AVG") is op 25 mei 2018 in werking getreden.

Op 8 juni werd het decreet houdende de aanpassing van de decreten aan de verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming), hierna AVG-decreet, door de Vlaamse Regering bekrachtigd en afgekondigd.

Daarin wordt de Vlaamse Toezichtcommissie voor de verwerking van persoonsgegevens (VTC) opgericht als volwaardige toezichthoudende autoriteit, conform de AVG. De 'nieuwe' VTC is een autonome dienst met rechtspersoonlijkheid en is als toezichthoudende autoriteit voor de verwerking van persoonsgegevens verantwoordelijk voor het toezicht op de toepassing van de algemene verordening gegevensbescherming door de instanties (cf. decreet openbaarheid bestuur).

Het AVG-decreet treedt in werking op 25 mei 2018. Voor een aantal artikelen wordt voorzien in een andere inwerkingtredingsdatum.

De adviesbevoegdheid en toezichtbevoegdheid van de 'oude' VTC zijn op 25 mei 2018 opgeheven. De adviesbevoegdheid en toezichtbevoegdheid van de 'nieuwe' VTC treden pas in werking op de datum van publicatie in B.S. van de samenstelling van de VTC. Het AVG-decreet voorziet wel in een overgangsbepaling voor lopende adviesvragen die ingediend werden vóór voor de bekendmaking in het B.S. van de samenstelling van de 'nieuwe' VTC. Deze lopende adviesvragen worden behandeld zodra de samenstelling van de nieuwe VTC werd bekendgemaakt in het B.S. Het is aan de Vlaamse Regering om de nieuwe leden te

benoemen na openbare oproep tot kandidaatstelling. Het is dus onduidelijk welk tijdsbestek deze procedure zal innemen.

Concreet betekent dit dat uw adviesvraag over het woonzorgdecreet door de huidige VTC niet kan behandeld worden en u dient te wachten op een formeel advies van de VTC tot na de publicatie in het B.S. van de samenstelling van de VTC. Indien u wenst kan het secretariaat van de VTC u een informeel advies geven.

Vriendelijke groeten,

Caroline Vernailen
Vlaamse Toezichtcommissie
voor de verwerking van persoonsgegevens
autonome dienst met rechtspersoonlijkheid
Herman Teirlinck | Havenlaan 88 | 1000 Brussel
Tel. 02 553 50 47 | 02 553 20 85
www.vlaamsetoezichtcommissie.be

 Denk aan het milieu! Print deze e-mail niet af tenzij het echt noodzakelijk is